

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015

Oulainen

MAAKUNNALLISESTI JA VALTAKUNNALLISESTI (RKY 2009) ARVOKKAAT ALUEET SEKÄ NIIDEN SISÄLTÄMÄT KOHTEET

KASARMINMÄKI

Oulaskankaan sairaala-alue

Kunnansairaala
Oulaskankaan sairaala
Vanha parantola
Vanha ylilääkärin talo

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

OULAINEN

Oulaisten koulualue

Oulaisten keskuskoulu
Oulaisten yhteiskoulun 1920-luvun koulutalo
Oulaisten yhteiskoulun 1930-luvun koulutalo (Juho Oksan koulu)
Soihtula

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Oulaistenkosken rannat

Häivän talo (Koivula)
Kauppaoppilaitos
Laikari
Maunulan mylly ja pato
Oulaisten kirkko ja tapuli
Oulaisten kirkkopuisto
SOK:n keskusmyymälä
Suvanto

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Törmähovi ja Törmäperän perinnekeskus

Kahvilapaviljonki
Koskelan talo
Kotiseutumuseo
Käpylän koulu
Nurmen talon navetta
Törmähovi

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

OULAS

Oulaisten rautatieaseman alue (RKY 2009)

Asematyöntekijöiden asuinrakennukset
Rautatieasema

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY ALUEISIIN

Kohteet on merkitty luetteloön maarekisterikylittäin

KASARMINMÄKI

Epäilyksen talo
Rauhamaa
Revon Sähkö Oy:n pääkonttori

MATKANIVA

Käkelä
Lehtopään koulu
Matkanivan koulu
Matkanivan nuorisoseuratalo
Matkanivan rukoushuone
Merkkikivet
Mäyrän koulu
Rautiola
Takalo
Tirilä

OULAINEN

Kosola
Oulaisten kaupungintalo
Takalo-Eskola
Väinölä

OULAS

TVH:n Oulaisten tiemestaripiirin varikko
Yhdyspankki

PETÄJÄSKOSKI

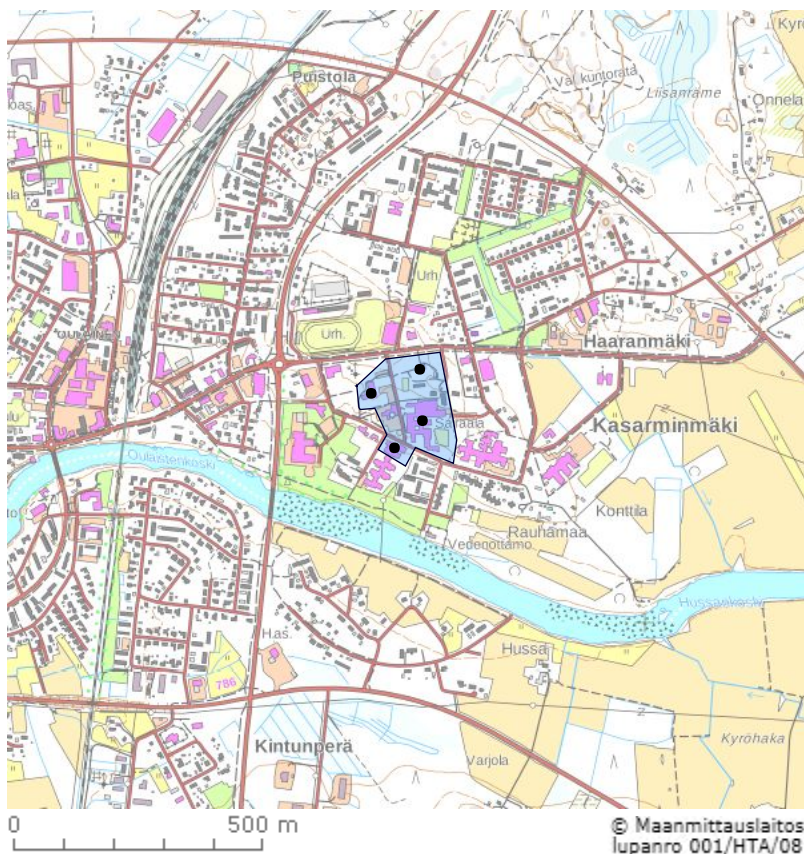
Ala-Vaikko
Heikkilä
Kalliokulju
Laulumaan koulu
Myllylä

PIIPSJÄRVI

Ahonperän koulu
Honkarannan koulu
Iso-Mattila
Keskitalo ja Kiviranta
Kilpuan asema
Matkaselkä
Sippola
Turulan koulu
Ukonmurto

TOHOLA

Jaakola
Penttilä
Rahkola

alueen nimi: **Oulaskankaan sairaala-alue**

pääas. kunta: Oulainen

pääas. kylä/k.osa: Kasarminmäki

tyyppi: laitosympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Kunnansairaala

Oulaskankaan sairaala

Vanha parantola

Vanha ylilääkärin talo

kuvaus:

Oulaskankaan sairaala sijaitsee Kasarminmäellä, Oulaisten taajaman itäpuolella. Alueella on ollut terveydenhoitotoimintaa vuodesta 1914, josta lähtien sairaala-aluetta on laajennettu kerroksittaisella rakentamisella mäntyisen kangasmetsän rinteeseen. Alueella ovat edustettuina 1900-luvun alun puurakentaminen, 1930-luvun kivirakentaminen sekä 1950- ja 1970-lukujen laitusrakentaminen.

Kasarminmäellä sijaitsevalla Oulaskankaan sairaala-alueella on suuri merkitys Oulaisten ja koko maakunnan eteläisten osien terveydenhuollon historiassa. Sairaala-alue on kerroksellinen kokonaisuus, johon kuuluu useita eri-ikäisiä ja erityyppisiä, historiansa aikana sairaalakäytössä olleita rakennuksia. Niistä vanhin on Venäjän vallan aikana vuonna 1883 rakennettu reservikomppanian miehistörakennus, joka muutettiin sairaalakäyttöön tuberkuloosiparantolaksi vuonna 1914. Myöhemmin rakennus on ollut Oulaskankaan sairaalan toimistotiloina, kaupungin virastojen ja kansanopiston käytössä. Rakennuksessa on kansallisromanttisia yksityiskohtia. Vanhalla parantolalla on myös sotilashistoriallista merkitystä. Oulaskankaan sairaalan ylilääkärin talo valmistui vuonna 1938. Oulaskankaan kunnansairaalan ensimmäiset osat valmistuivat vuonna 1954. Rakennusta on laajennettu vuosina 1970, 1981 ja 1985.

kohteen nimi: **Kunnansairaala**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-8-4-1

kylä/k.osa: Kasarminmäki

tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihoito

ajotus: 1945-1974

ajoitusselite: 1953

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulaisten ja Vihannin kuntainliiton tarpeisiin vuonna 1953 rakennettu kunnansairaala. Rakennus on monisiipinen tyypillinen 1950-luvun kivinen laitusrakennus. Rakennus on osa tiiviisti rakennettua Kasarminmäen sairaalarakennusten kokonaisuutta.

Rakennusta on myöhemmin laajennettu ja se toimii nykyään osana vanhainkoti Rantakartanoa. Vanhin, Reservikompaniankadulle avautuva osa rakennuksesta on laajennuksista huolimatta säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä.

arviointi:

MRKY15: R,H

lähteet:

Harri Turunen. "Oulaisten historia", Pyhäjokiseudun kirjapaino, Oulainen 1986.

kohteen nimi: **Oulaskankaan sairaala**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-8-3-12

kylä/k.osa: Kasarminmäki

tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: Ensimmäinen vaihe valmistunut vuonna 1954. laajennuksia 70- ja 80-luvuilla

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulaskankaan sairaala on merkittävin yksittäinen kohde Kasarminmäen sairaala-alueella. Sairaalan ensimmäiset osat valmistuivat vuonna 1954. Uudisosa valmistui vuonna 1970, jonka jälkeen entisenä keuhkoparantolana toiminut Oulaskangas sai aluesairaalan statuksen. Viimeisimmät laajennukset valmistuivat vuonna 1985.

Ensimmäisen osan on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Paatelan Jaakko Paatela. Rakennuksessa on havaittavissa selviä vaikutteita Alvar Aallon 1920- ja 30-luvun taitteessa suunnittelema Paimion parantolasta laajoine, potilaiden ilmakylpyhoitoja varten rakennettune avoparvekkeineen. Avoparvekeosasto on sittemmin muutettu sisätilaosastoksi.

Ensimmäinen rakennusvaihe käsittää varsinaisen sairaalarakennuksen lisäksi myös lämpökeskus-pesularakennuksen sekä kolme henkilökunnan asuinrakennusta.

1970-luvun taitteessa Oulaskangasta saneerattiin ja laajennettiin yhteensä 12 200 neliömetrillä. Tämänkin laajennuksen suunnittelijana toimi Jaakko Paatela. Laajennus käsitti uuden leikkaussalin, laboratorio- ja röntgenosaston sisältämän pohjoissiiven ja fysioterapia- ja synnytysosastot.

Kolmannen, vuonna 1981 käyttöön otetun laajennuksen on suunnitellut arkkitehti Unto Siikanen. Laajennus käsitti terveyskeskuksen avohoito-osaston, hammashoitolan ja neuvolan.

Viimeisin, uudet vuodeosastot käsittänyt laajennus valmistui vuonna 1985.

arviointi:

MRKY15: R,H

lähteet:

Sirkka Törrönen. "Oulaisten Keuhkotautiparantolasta Oulaskankaan sairaalaksi 1914-1984". Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oy, Kokkola 1984.

kohteen nimi: **Vanha parantola**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-8-3-12
kylä/k.osa: Kasarminmäki
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1883
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanha parantola on osa Kasarminmäen tiheään rakennettua sairaalarakennusten kokonaisuutta, mutta sillä on myös sotilashistoriallista merkitystä.

Venäjän vallan aikana vuonna 1883 rakennettu reservikomppanian miehistörakennus, jonka urakoitsijana toimi kauppias Henrik Brander. Se muutettiin sairaalakäyttöön tuberkuloosiparantolaksi vuonna 1914. Vuonna 1934 rakennusta laajennettiin rakentamalla ns. naistvinkkelia. 1960- ja 1970 –luvun tehdaskäytön jälkeen se peruskorjattiin vuonna 1986 Oulaskankaan sairaalan toimistotiloiksi. Sittemmin tiloissa on toiminut kaupungin virastoja sekä kansanopisto.

Satulakattoisessa parantolassa on kansallisromanttisia yksityiskohtia, kuten ikkunapuitteet ja kaareutuva räystäs pääsisäänkäynnin yläpuolella kaarevine ikkunoineen. Se on leveärunkoinen vaakalaudoitettu hirsirakennus. Kohteesta on purettu 2000-luvulla kaksi asuinrakennusta.

arviointi:

MRKY15: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Vanha ylilääkärin talo**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-8-3-12

kylä/k.osa: Kasarminmäki

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: valmistunut 1938

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulaskankaan sairaalan ylilääkäri Eljas Varilan (1886-1943) vuonna 1938 rakennuttama kivitalo Oulaskankaan sairaala-alueella on osa Kasarminmäen sairaalarakennusten kokonaisuutta.

Talon on ylilääkärin toiveiden mukaan suunnitellut arkkitehti Toivo Löyskä. Asuintilojen lisäksi rakennus sisälsi alunperin tilat myös ylilääkärin yksityisvastaanotolle. Sittemmin talossa on toiminut päiväkotia ja nykyisin osa rakennuksesta toimii vuokra-asuntolina.

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

Sirkka Törrönen. "Oulaisten Keuhkotautisparantolasta Oulaskankaan sairaalaksi 1914-1984" Keski-Pohjanmaan kirjapaino Oy, Kokkola 1984

alueen nimi: **Oulaisten koulualue**

pääas. kunta: Oulainen

pääas. kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: taajamaympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Oulaisten keskuskoulu

Oulaisten yhteiskoulun 1920-luvun koulutalo

Oulaisten yhteiskoulun 1930-luvun koulutalo (Juho Oksan koulu)

Soihtula

kuvaus:

Oulaisten koulualue on hieno ja edustava, eri-ikäisistä ja erityyppisistä koulurakennuksista muodostuva kerroksellinen ja arvokas kokonaisuus. Rakennukset ovat kukin laadukkaita esimerkkejä oman aikansa koulurakennuksista.

Alueella on arkkitehti Toivo Salervon yksityisen yhteiskoulun käyttöön 1928 suunnittelema klassistinen kaksikerroksinen puukoulu ja 1937 valmistunut sementtitiilinen yhteiskoulun toinen rakennus, jossa oli tarvittavat tilat 8-luokkaiselle yliopistoon johtavalle koululle. Rakennusta on sittemmin laajennettu kolme kertaa, vuosina 1955-56, 1962-63 ja 2005. Myös Lehtorilana tunnettu asuinkerrostalo on rakennettu kirkonkylän koulun opettajia varten vuonna 1948. Arkkitehti K. Raution suunnittelema Oulaisten keskuskoulu on rakennettu vuosina 1953-54 aivan yhteiskoulun ensimmäisen koulutalon viereen. Keskuskoulun lisärakennukset ovat vuosilta 1978 ja 2007. Kokonaisuuteen kuuluu myös Rahtiusseura Soihdun toimitalo vuodelta 1909.

historia:

Oulaisten yksityinen yhteiskoulu aloitti toimintansa kirkon läheisyydessä olevalle Opinahjo-nimiselle lohkokilalla, johon valmistui vuoden 1929 tammikuussa arkkitehti Toivo Salervon suunnittelema kaksikerroksinen koulurakennus. Samoihin aikoihin valmistui myös Salervon suunnittelema ulkorakennus, jota ei enää ole. Koulu toimi viisiluokkaisena oppilaitoksena, jonka oppimäärä oli sama kuin valtion keskikouluissa.

Toivo Salervo suunnitteli myös vuonna 1937 valmistuneen sementtitiilisen yhteiskoulun toisen rakennuksen, jossa oli tarvittavat tilat 8-luokkaiselle yliopistoon johtavalle koululle. Koulu edustaa klassismin ja funktionalismin murrosvaihetta. Tätä rakennusta on sittemmin laajennettu kolme kertaa, vuosina 1955-56, 1962-63 ja 2005. Koulu sijaitsee Kaarikadulla, lähellä entistä yhteiskoulua. Rakennus on nykyään alakoulun käytössä ja nimeltään Juho Oksan koulu. Koulun viereen rakennettiin vuonna 1948 Lehtorila niminen asuntola koulun opettajille

Vuosina 1953-54 rakennettiin keskuskoulu aivan puukoulun viereen. Rakennuksen oli suunnitelleet arkkitehti K. Rautio ja insinöörit H. Häyrynen ja P. Koponen. Kivikoulun laajennus valmistui 2007. Lisärakennus valmistui vuonna 1978, jolloin keskustan ala-aste muutti tiloista pois ja tilalle tulivat yläaste ja lukio. Lisärakennuksessa on nykyään yläkoulun liikuntasali, keittiö ja ruokasali.

Oulaisten uuden lukion suunnitteli arkkitehtitoimisto O. Ylipahkala Oy, ja se valmistui vuonna 1996 yläkoulun ja Juho Oksan koulun väliin.

lähteet:

Alajoki, Sari. 2005. Kirkoilta kareille – Ylivieskan seutukunnan kulttuuriympäristöstä, Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen julkaisuja 22

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt 1993

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu.

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus. Oulun Yliopisto Arkkitehtuurin tiedekunta

Turunen, Harri. 1986. Opintieillä Oulaisissa – Oulaisten koululaitos 100 vuotta 1886-1986, Oulaisten kaupunki.

Turunen, Harri. 2010. Kasvun ja kehityksen vuosikymmenet – Oulaisten kunnallinen historia kaupunkivuosina 1977-2007, Oulaisten kaupunki.

kohteen nimi: **Oulaisten keskuskoulu**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-5-14-12

kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1954

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti K. Raution suunnittelema Oulaisten keskuskoulu rakennettiin 1953-54 aivan yhteiskoulun ensimmäisen koulutalon viereen. Keskuskoulun lisärakennukset ovat vuosilta 1978 ja 2007.

Rakennus on peruskorjattu vuonna 2005. Korjauksen yhteydessä julkisivut on lisälämmöneristetty sekä ikkunat ja vesikate on uusittu.

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

Oulaisten kaupungin lausunto Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavan luonnoksesta 20.4.2015. Kaupunginhallitus § 138.

kohteen nimi: **Oulaisten yhteiskoulun 1920-luvun koulutalo**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-5-14-12

kylä/k.osa: Tohola

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1928

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen yhteiskoulun kaksikerroksinen klassistinen puurakennus, jonka on suunnitellut arkkitehti Toivo Salervo 1928. Koulun muutokset suunnitteli J. Karvonen 1932. Rakennuksen hillitystä klassismista kertovat ikkunajako, pilasterit, koristeaiheet, sisääntulopylväikkö sekä katon lyhtyrakennelma.

Rakennuksessa toimi 1978-96 lukio. Nykyään siinä on myös yläkoulun tiloja.

historia:

Oulaisten yksityinen yhteiskoulu aloitti toimintansa 1927 Väinölän tiloissa. Oulaisten yhteiskoulun oma rakennus valmistui 1928. Sen on suunnitellut kouluhallituksen arkkitehti Toivo Salervo, ja tyyliltään se on 1920-luvun klassismia.

Vuonna 2015 rakennus on yläkoulun käytössä kielilinnana. Rakennus peruskorjattu, jolloin rakennuksen sisätilat on saneerattu ja vesikate maalattu 2004. Vuonna 2013 rakennuksen ikkunat on uusittu ja julkisivu maalattu.

arviointi:

MRKY15: R,H,T

lähteet:

Oulaisten kaupungin lausunto Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavan luonnoksesta 20.4.2015. Kaupunginhallitus § 138.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Oulaisten yhteiskoulun 1930-luvun koulutalo (Juho Oksan koulu)**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-1-15-8

kylä/k.osa: Oulas

tyyppi: opetus ja koulutus

ajotus: 1918-1944

ajoitusselite: 1937, 1955, 2005

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1937 valmistunut arkkitehti Toivo Salervon suunnittelema kivikoulu, joka on komea esimerkki 1920-luvun klassismin ja funktionalismin murrosvaiheen kouluarkkitehtuurista. Tämä Oulaisten yhteiskoulun toinen rakennus on osa Oulaisten koulualue- aluekokonaisuutta.

Koulua on laajennettu vuosina 1955-56 ja 1962-63. Laajennusosat edustavat oman aikansa kouluarkkitehtuuria. Koulu peruskorjattiin 2004, jolloin se sai nimen Juho Oksan koulu. Samassa yhteydessä koulua laajennettiin Arkkitehtitoimisto Jorma Paloranta Oy:n suunnittelema lisäosalla. Vanhojen osien ulkomuoto on säilynyt lähes ennallaan sisätilojen koettua perusteellisen muodonmuutoksen.

historia:

Oulaisissa aloitti yhteiskoulu toimintansa kirkon lähetyksillä olevalla Opinahjo- nimisellä tontilla, mihin 1928 valmistui Toivo Salervon suunnittelema kaksikerroksisen koulutalo.

Talouselämyksen helpottaessa Oulaisten yhteiskoulun johtokunta alkoi puuhata koululle omia toimitiloja. Arkkitehti Toivo Salervon suunnittelema uusi Oulaisten yhteiskoulu voitiin ottaa käyttöön marraskuun 9. päivänä 1937. Sementtitiileistä rakennettu talo sisälsi kahdeksan luokkahuonetta, luonnontiedonluokan, piirustus- ja laulusalin, yhdistetyn voimistelu- ja juhlasalin pukuhuone-näyttämöineen, opettajainhuoneen, tarpeelliset kokoelma- ja muut huoneet sekä vahtimestarin asunnon.

Ensimmäinen laajennus valmistui 1955. Laajennuksessa otettiin käyttöön kuusi luokkahuonetta, tilat tekniselle työlle ja tekstiilityölle sekä isompi voimistelu- ja juhlasali. Seuraava laajennus tapahtui vuonna 1962, joka oli yliarkkitehti Toivo Hämäläisen suunnittelema. Tämä ns. uusi puoli käsitti yhdeksän luokkahuonetta, keittiön, ruokasalin ja asuntotiloja.

Vanhin osa saneerattiin vuonna 1983 ja koko koulun ilmastointi muutettiin vuonna 2001.

Vuonna 1999 alkoi koulussa ilmetä sisäilmaongelmia. Tästä alkoi prosessi, jonka lopputuloksena oli uusi koulu. Oulaisten kaupungin valtuusto teki 24.4.2002 päätöksen koulun peruskorjauksesta ja laajennuksesta. Rakentaminen alkoi keväällä 2003. Pääsuunnittelijaksi valittiin Arkkitehtitoimisto Jorma Paloranta Oy Ylivieskasta ja pääurakoitsijaksi Rakennusliike Sorvoja Ky Oulaisista. Vuosina 2003-2004 tehdyn peruskorjauksen yhteydessä ikkunat, vesikate sekä julkisivu uusittiin.

Uudisosa otettiin käyttöön 1.8.2004 ja koko koulu oli valmis 13.12.2004. Kevätlukukausi 2005 aloitettiin uudessa koulussa koko väen voimin. Koulun vihkiäiset pidettiin 26.2.2005 ja koulu nimettiin Juho Oksan kouluksi.

Oulaisten Yhteiskoulun aikana rehtorina toimi kouluneuvos Irja Penttilä. Koulumme johtajina ovat toimineet Juho Oksa, Aaro Takalo-Eskola, Tapani Tirilä vpi, Väinö Mäkipierikko ja Veli Tirilä 1999 alkaen.

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

Oulaisten kaupungin lausunto Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavan luonnoksesta 20.4.2015. Kaupunginhallitus § 138.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Soihtula**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-5-14-1

kylä/k.osa: Tohola

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1909

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Soihtula on vuonna 1909 Raittiusseura Soihdun toimitaloksi rakennettu seurantalo, joka sai nykyisen muotonsa 1920-luvun alussa. Rakennus sijaitsee Toholan kaupunginosassa näkyvällä, parkkipaikan käsittävällä tontilla ja on osa Oulaisten koulualue -aluekokonaisuutta.

Taloa on laajennettu useaan otteeseen. 1923 muutostyön suunnitteli ratamestari T. Holmström. 1980-luvulla rakennukseen valmistui kahvio, WC:t ja talonmiehen asunto.

Soihtulassa on havaittavissa sekä kansallisromanttisia, että klassistisia pyrkimyksiä. Hienoina yksityiskohtina rakennuksessa ovat kaksi sisäänkäyntiä reunustavaa lipputangollista tornia. Keltaiseksi maalatussa, porakiviperustaisessa hirsirakennuksessa on lautavuoraus ja peltipäällysteinen satulakatto

historia:

Alkujaan rakennus toimi Raittiusseura Soihdun toimitiloina. 1905 perustetun raittiusseuran oman talon perustamiseksi vuosina 1906 ja –08 järjestettyjen arpajaisten tuotolla voitiin aloittaa talon rakentaminen. Tontti ostettiin talokas J. Jaakolalta ja hirret kruunun metsästä. Puutavara sahattiin ilmaiseksi Juséliuksen sahalla Lehtopäässä josta ne vedettiin talkoilla työmaalle.

1893 perustetun Oulaisten Nuorisoseuran 1896 lähinnä toimitilojen puutteessa lakannut toiminta alkoi uudelleen Soihdun lahjoitettua Soihtulan seuran käyttöön. Ratamestari T. Holmströmin suunnitelmien mukaisesti tehty rakennuksen ilmeen täysin muuttanut rakennus- ja kunnostustyö saatiin valmiiksi 1923 ja Soihtula siirtyi seuran omistukseen 1927.

arviointi:

MRKY15: R,H,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

"Vanhat rakennukset Ylivieskan seutukunnassa" -inventointiprojekti, 2005

alueen nimi: **Oulaistenkosken rannat**

pääas. kunta: Oulainen

pääas. kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Häivän talo (Koivula)

Kauppaoppilaitos

Laikari

Maunulan mylly ja pato

Oulaisten kirkko ja tapuli

Oulaisten kirkkopuisto

SOK:n keskusmyymälä

Suvanto

kuvaus:

Pyhäjoen Oulaistenkoski ja ranta-alueet ovat kerroksellinen ja arvokas kokonaisuus. Alueella yhdistyvät jokimaisema ja taajaman rakennettu ympäristö. Kulttuuriympäristössä näkyy merkkejä Oulaisten pitkästä historiasta kirkonkylänä, taajamana ja kaupunkina. Maamerkkirakennuksina rantamaisemassa erottuvat kirkko ja tapuli sekä Maunulan mylly.

Pyhäjoki ja Oulaistenkosken rantamaisemat ovat Oulaisten kaupungin tärkein käyntikortti kaupunkiin saapuville ja ohikulkijoille. Jokimaisema hahmottuu taajaman keskustan aluejulkisivuna. Joen yli kaupungin keskustaan kulkevalta sillalta avautuu näkymiä joelle ja jokirannoille.

Jokivarressa sijaitsevista rakennuksista vanhimmat, kirkko ja tapuli, on rakennettu 1700-luvun lopulla. Kirkko rakennettiin seurakunnan ensimmäisen kirkon paikalle vuonna 1753 ja kellotapuli vuonna 1758. Kirkkorakennusta on uudistettu ja muodostettu vuosina 1882 ja 1930. Viimeisimmät korjaukset on tehty vuonna 2003. Kirkon ympärillä jokivarressa sijaitsevat kirkkopuisto ja hautausmaa.

Joen varrella sijaitseva Maunulan mylly ja siihen liittyvät patorakennelmat on rakennettu vuonna 1905. Laikari, tyyliiltään klassismia edustava reservikasarmin aliupseerirakennus siirrettiin nykyiselle paikalleen jokivarteen vuonna 1930. Rakennus liittyy Väinölän alueen väljään, harvenevaan vanhojen rakennusten kokonaisuuteen.

Tyyliiltään funktionalismia edustavat Häivän talo ja SOK:n vanha liiketalo sijaitsevat keskeisillä ja näkyvillä paikoilla Oulaistenkadun varrella. Häivän talo (Koivula) on vuonna 1938 valmistunut puhdaspiirteinen funktionalistinen asuinrakennus. Vuonna 1937 rakennettu SOK:n vanha liiketalo (Bergströmin kiinteistö) on kaksikerroksinen liikerakennus, joka sijaitsee Oulaisten vilkkaimmalla paikalla Oulaistenkadun ja Asemakadun risteyksessä Oulaistenkosken rannalla. Rakennus on yksi keskustan leimaa-antavimmista kohteista.

Kauppaoppilaitos sijaitsee näkyvällä paikalla joen yli johtavan sillan kupeessa. Rakennuksen ensimmäinen osa valmistui vuonna 1968. Rakennuksen pääsuunnittelija on arkkitehti Risto Jämsä. Rakennusta on laajennettu kahteen otteeseen vuosina 1980 ja 1987.

Suvanto, suuri ja koristeellinen asuinrakennus Oulaistenkosken etelärannalla, on siirretty nykyiselle paikalleen 1900-luvun alussa. Rakennus erottuu maamerkinä nykyaikaisella omakotitaloalueella.

historia:

Oulaisten kirkonkylä on rakentunut Pyhäjoen varrelle. Alueelle syntyi vakinaista asutusta 1600-luvun alussa. Oulaisten ensimmäinen kirkko valmistui 1600-luvun lopulla. Oulaisten kirkonkylän merkitystä vahvisti Pohjanmaan radan valmistuminen vuonna 1886. Rautatie linjattiin kulkemaan Oulaisten kirkonkylän kautta ja Oulaisiin rakennettiin rautatieasema.

Oulaisten hyvä liikennesijainti vaikutti huomattavasti taajaman kehittymiseen 1900-luvun mittaan. Oulaisista kasvoi vähitellen Pyhäjokilaakson keskus. Kirkonkylään perustettiin useita suuria kauppaliikkeitä ja vähitellen syntyi myös teollisuutta, etenkin sahateollisuutta. Kirkonkylä muodostettiin taajaväkiseksi yhdyskunnaksi vuonna 1925. Oulaisten kauppala perutettiin vuonna 1967. Kaupungin oikeudet Oulainen sai vuonna 1977. Oulainen on ollut myös merkittävä koulupaikkakunta jo 1960-luvulta saakka.

kohteen nimi: **Häivän talo (Koivula)**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-402-3-451

kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: ei määriteltä

ajoitusselite: 1930-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Häivän talo on poikkeuksellinen, funktionalismia edustava rakennus Oulaisten keskustassa. Asuinrakennuksen ylin kerros on puolikas, lyhyiden sivujen seinien profiili on porrastettu. Katolla on terassi. Taloon on kaksi sisäänkäyntiä: pääjulkisivussa ja pihatien puolella. Tielle näkyvät julkisivut on rapattu, ja näissä julkisivuissa olevat ikkunat ovat vanhat. Etelän puoleinen takajulkisivu on levytetty. Takana olevat ikkunat on vaihdettu. Piharakennus on lautaverhottu, ja siinä on sauna, autotalli ja varasto. Talossa on keittiö, ruokailuhuone, olohuone, viisi makuuhuonetta ja kellari.

historia:

Vehnämyllyn omistaja Hugo Koivu rakennutti talon konttoriksi ja asuinrakennukseksi perheelleen 1938. Suunnitelmat teki hollantilainen arkkitehti. Talo on toiminut välillä Kajaani Oy:n toimisto- ja asuinrakennuksena, mutta on palautunut yksityisomistukseen. Rakennus on ollut 50-luvusta asti yksityiskotina.

Revonlahdella syntynyt ja Kalajokilaaksossa pitkän liikemiesuran muun muassa saha-, mylly- ja sähkölaitosalalla tehnyt Hugo Koivu muutti 1930-luvun lopulla Oulaisiin. Liiketoimet jatkuivat Oulaisissa, missä Koivulla oli pesula sekä pilke- ja kessutehdas. Hän rakennutti kirkon naapuriin ulkoasullaan mielipiteitä vahvasti jakaneen funkkistalon. Lähes täysin paikkakunnan muusta rakennuskannasta poikennut talo sopi sinällään oman tien kulkijana tunnetun Hugo Koivun tyyliin. Eräänä innoituksen antajana saattoi olla vuonna 1937 valmistunut Oulaisen Osuuskaupan uusi toimitalo, nykyinen Bergströmin kiinteistö. Hugo Koivun talon, jota on kutsuttu myös Koivulaksi, piirustusten laatijaksi on mainittu hollantilainen arkkitehti. Suunnittelijan nimi ei ole valitettavasti tiedossa. Funkkiskiinteistö siirtyi Hugo Koivulta konttori- ja asuinrakennukseksi puunjalostusalalla monimuotoisesti toimineelle Kajaani Oy:lle sekä yhtiöltä edelleen yksityiskodiksi Häivän perheelle. (Kornet 2014)

arviointi:

MRKY15: R,H,T

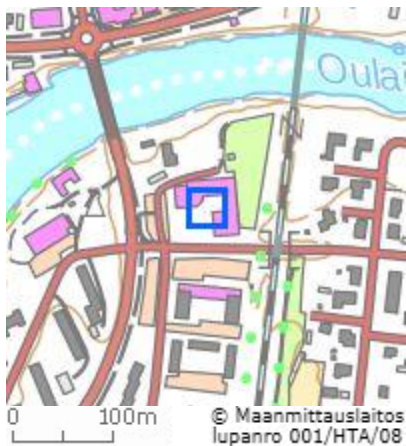
lähteet:

Alajoki, Sari. 2005. Kirkoilta kareille – Ylivieskan seutukunnan kulttuuriympäristöstä. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen julkaisuja 22, Iisalmi.

Eeva Häivän haastattelu, 4.6.2013

Kortet Sirpa 2014. "Häivä ei ollut helppo". Pyhäjokiseutu 7.8.2014

kohteen nimi: **Kauppaoppilaitos**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-3-1-4

kylä/k.osa: Saha

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: ensimmäinen vaihe valmistunut 1968, toinen 1980 ja kolmas 1987

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rakennus sijaitsee Pyhäjoen etelärannalla oulaistենkosken varrella ja on osa Oulaistենkosken rantamaisemaa. Kauppaoppilaitoksen ensimmäinen osa valmistui 1968. Rakennuksen pääsuunnittelija on arkkitehti Risto Jämsä.

Rakennusta on laajennettu kahteen otteeseen: vuonna 1980 ja 1987, jolloin valmistuivat uusi ruokala sekä liikunta ja konserttitala Merkuriussali

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

Harri Turunen: Oulaisten historia

kohteen nimi: **Laikari**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-402-3-172

kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: Rakennettu 1880-luvun alussa

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Klassistisia piirteitä omaava talo on alkuperältään reservikasarmin aliupseerirakennus Kasarminmäeltä. Nykyiselle paikalleen se siirrettiin 1930- luvulla

Kohde liittyy Väinölän alueen väljään, harvenevaan vanhojen rakennusten kokonaisuuteen. Alkuperältään tiettynä aikana Oulaisten elämään leimaa antaneeseen reservikomppaniaan kuulunut klassistinen aliupseerirakennus. Ulkomuodoltaan vielä kohtalaisen alkuperäinen.

arviointi:

MRKY15: R,H

lähteet:

"Vanhat rakennukset Ylivieskan seutukunnassa" -inventointiprojekti 2005.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Maunulan mylly ja pato**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-1-16-3

kylä/k.osa: Oulas

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1905

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maunulan mylly sijaitsee keskeisellä paikalla Oulaisten keskustassa Oulaistenkosken pohjoisrannalla ja se on osa Oulaistenkosken rannat- aluekokonaisuutta. Myllyrakennus on yksi Oulaisten kaupungin maamerkeistä, se on maisemallisesti tärkeä osa kaupungin keskustaa.

Mylly on vuoden 1905 kevättulvan jälkeen uudelleen rakennettu kaksikerroksinen hirsirakennus, jossa on ollut mylly ja sähkövoimala sekä pääosin betonista valettu pato- ja kanavarakennelma. Kanavarakennelmat ovat vielä osittain näkyvissä.

historia:

Mylly rakennettiin Pyhäjoen varteen Oulaistenkosken partaalle vuonna 1890 Väinölän kartanon myllyksi, mutta jo muutaman vuoden kuluttua se myytiin yksityisille kartanon omistajanvaihdon myötä.

Keväällä 1905 Pyhäjoessa oli valtava tulva, joka vei myllyn mennessään, mutta se rakennettiin uudestaan täysin samalle paikalle samana vuonna. Tässä vaiheessa myllyn yhteyteen tehtiin myös sähkövoiman jakelumahdollisuus, ja seuraavat neljäkymmentä vuotta rakennuksesta jaettiin sähköä koko Oulaisten keskusta.

Esim. vuonna 1940 laitoksen kehittämisen sähköenergian määräksi ilmoitettiin 89 000 kWh:a. Maunulan mylly onkin Pyhäjokivarren vanhin sähkövoimalaitos. Sähkön jakelu lopetettiin kokonaan 1960-luvun puolivälissä, mutta myllytoimintaa jatkettiin aina 1970-1980-lukujen vaihteeseen saakka.

Maunulan myllyn julkisivu maalattiin 2011, myllyvälppä ja lattia korjattiin 2014.

arviointi:

MRKY15: R,H,M

lähteet:

Oulaisten kaupungin lausunto Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavan luonnoksesta 20.4.2015. Kaupunginhallitus § 138.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

"Vanhat rakennukset Ylivieskan seutukunnassa" -inventointihanke, 2005

kohteen nimi: **Oulaisten kirkko ja tapuli**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-402-188-1

kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1722-1808

ajoitusselite: 1753

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1753 Matti Hongan johdolla rakennettu puinen ristikirkko, jonka sakaroiden päätteet on viistetty ja jota kattaa korkea särmikäs aumakatto. Ristikeskuksessa on tornimainen kattoratsastaja. Kirkkoa uusittiin ja sakaristo rakennettiin v. 1882 (F. W. Lüchou), uusgoottilaiseen henkeen tehtyä korjausta on muutettu yksinkertaistaen julkisivuja alkuperäisen kaltaisiksi ja uusimalla sisäkatto puuholviksi v. 1930 (Rafael Blomstedt). Erik Westzyntius nuoremman seinämaalaukset (v. 1779-1782) on myös korjattu. Pohjalaistyyllisen kolminivelisen tapulin on rakentanut Matti Jylkkä 1758.

Kirkkoa ja tapulia ympäröi vanha hautausmaa ja puisto. Kirkolle johtaa kuja, jota reunustaa koivut ja kuuset. Kirkon takana on tapuli ja sen takana entinen ruumishuone, joka on nykyisin kappeli. Kirkon ja joen välissä on varasto- ja huoltorakennus. Hautausmaa sijaitsee Pyhäjoen rantatöyräällä.

historia:

Oulaisten kirkko on alueensa vanhin kirkko. Se rakennettiin vuonna 1753 ensimmäisen kirkon paikalle, joka ehti palvella 70 vuotta. Kirkon rakentamista johti kokkolalainen rakennusmestari Matti Honka, Pohjanmaan johtava rakennusmestari 1700-luvun lopusta. F.W. Lüchoun johdolla vuonna 1882 kirkkoa uusittiin, se sai uusgoottilaisia tyylipiirteitä ja sakaristo rakennettiin. Julkisivuja yksinkertaistettiin alkuperäisen kaltaisiksi vuonna 1930, myös sisäkatto tehtiin puuholviksi. Tuolloin rakentamista johti Rafael Blomstedt.

Kellotapulin rakensi vuonna 1758 kalajokinen rakennusmestari Matti Jylkkä. Alun perin kirkon sisäänkäynti oli joen puolelta, ja kun erillinen tapuli valmistui joen puolelle, käynti kirkkoon tapahtui tapulin kautta. Kirkko ja tapuli on restauroitu 2003.

arviointi:

MRKY15: Ht,R,H,S,T,I

lähteet:

Alajoki, Sari & Salo, Petri. 2005. Kirkoilta kareille – Ylivieskan seutukunnan kulttuuriympäristöstä. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen julkaisu 22, Iisalmi.

<http://www.oulaistenseurakunta.net/historia.php>, luettu 4.7.13

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt 1993

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto,

Oulu.

Kirsti Kähkönen, haastattelu 11.7.13

kohteen nimi: Oulaisten kirkkokuja

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-402-188-1

kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: hautausmaa

ajoitus: ei määritelty

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sijainti ympäristössä:

Oulaisten kirkko sijaitsee kaupungin keskustan palvelukeskittymän tuntumassa. Kirkon koillispuolella ovat peruskoulu ja lukio sekä vastapäätä urheilukenttä. Kirkko ja tapuli on rakennettu Pyhäjoen rannalle ja lähistöllä on peltoviljelmiä, niittyä sekä taajama-asutusta. Kirkkokujan ja joen välissä on pieni lehtipuuvaltainen metsikkö. Suurempia korkeusvaihteluja ympäristössä ei ole. Maasto kaltevoituu hieman jokea kohti mentäessä.

Sommitelman keskeiset piirteet:

Sommitelmassa keskeisessä roolissa on kirkko, joka on kirkkoalueen kulmassa parkkipaikan edessä. Avoin parkkipaikka ja peltoaukea avaa kirkon näkyvyyttä. Kulkuvälien pääakseli muodostuu kirkon parkkipaikan vieressä kulkevasta kevyenliikenteenväylästä, joka johtaa suoraan kirkon pääsisäänkäyntiin. Akselin linjassa ovat kirkkorakennuksen jälkeen tapuli, ja puiston reunalla oleva ruumishuone tapulin takana. Vain kirkon ja tapulin ympärillä on leveämmät ja kaarevat käytävät. Kirkon ja tapulin sivussa pellon reunalla on hautausmaan huoltorakennus. Kirkon ja tapulin seunustoiden linjassa ovat poikittaiset käytävät hautausmaalla, joka luo suorakaiteen ja vinoneliön muotoisia kortteleita käytävien väliin. Kulkuvälien suunnat noudattavat lähistöllä olevien teiden suuntaa. Hautausmaan parkkipaikan vierisessä osassa, joka on ilmeisesti hautausmaan uutta osaa, on käytetty myös vinoja linjoja mukailemaan Oulaistenkadun muodostamaa suuntaa. Sankarihautausmaa sijaitsee kirkon pääsisäänkäynnin edessä olevan kulkuväylän vieressä. Siinä on myös käytetty selkeää korttelimaista rakennetta. Haudat muodostavat suorakaiteen muotoisia alueita, joiden välissä kulkevat pienet käytävät.

Sankarihautausmaan ja parkkipaikan välissä on pieni syväne Suomen itsenäisyyden muistomerkkiä varten ja sen edessä on nurmialue.

Rakennetut elementit:

Muistomerkit:

- Sankarihautausmaan muistomerkki, joka on sankarihautausmaan ja parkkipaikan välissä. Muistomerkkiin liittyy nurmikenttä, joka on rajattu vanhoilla matalilla talojen pohjakiviä muistuttavilla kivelementeillä. Kivet ovat jo hieman kallellaan. Patsaan edessä on liuskekiveystä, joka on ajan saatossa nurmettunut. Patsaan edessä on luonnonkivinen matala porras rakenne, joka on koristeellisessa kaarevassa muodossa. Nurmialueesta johtaa sankarihautausmaan käytävien kohdalla vanhat porrasaskelmat sankarihautausmaalle. Tällä hetkellä ne ovat jo hieman kallellaan. Portaiden väleisissä nurmialueissa on kahdessa kohdassa perennastutuksia.
- Karjalaan jääneitten vainajien muistopatsas sankarihautausmaata vastapäätä kirkon pääkäyntiin johtavan kujan varrella.
- Muualle haudattujen muistomerkki, Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkkin vieressä
- Yksimielisyyden kivi parkkipaikan laidalla
- Sankarihautausmaalla oleva suurempi hautakivi – sodassa merkittävien henkilöiden muistolle
- Uurnahauta kirkkoväestönkadun vieressä.
- Vanhat hautapaikat aivan kirkon vieressä, jonne on haudattu entisiä kirkkoherroja.

Rakennukset:

- Kirkko
- Tapuli
- Ruumishuone
- Huoltorakennus
- Vanha kirkkovenenaja Pyhäjoen rannalla kirkkoalueesta vähän sivummalla

Rakenteet:

- Sankarimuistomerkkialueen kivirakenteet, jotka rajaavat alueen suorakaiteen muotoiseksi.
- Kirkkomaan maastossa oleviin n. 50 cm korkeampiin tasanteisiin johtavat vanhat pienet ja kapeat luonnonkiviset portaat.

- Huoltorakennuksen eteen on luonnonkivistä rakennettu tukimuuri, ja sen keskeltä kirkkoon johtavaan kujaan on tehty luonnonkivillä reunustettu syvennys.

- Huoltorakennuksen vieressä on uusi ja pintakäsitelty hevospuomi hevosrekeä varten. Puomissa on renkaat hevosen riimuja varten.

- Hautausmaalla olevat käytävät ovat piensorakäytäviä. Ne ovat joissain kohdin nurmettuneet ja niiden reunat ovat hieman epätasaiset.

Kasvillisuus:

Hautausmaa-aluetta rajaa pääosin leikattu n. 2 m korkea leikattu kuusialta. Kuusialta estää lähistöllä olevien taajama-asutusalueiden näkyvyyden. Kuusialtaa ei ole käytetty peltoaukean reunalla, joen puoleisella tontinrajalla eikä hautausmaan vanhan osan itäreunalla. Oulaistenkadun puolella kuusialta on keskeltä aika huonokuntoista. Parkkipaikalla on pienen matkan verran sankarihauta – muistomerkin vieressä kuusialtaa, muuten parkkipaikan sivulla kasvaa linjassa suuria koivuja. Parkkipaikan keskellä on pensasistutuksia ja kirkolle johtavan jalkakäytävällä on puukujanne, jonka parkkipaikanpuoleisella reunalla kasvaa kookkaita koivuja ja hautausmaanpuoleisella seassa on myös kuusia. Puut ovat pääosin lehtipuita, mutta seassa on paljon myös kookkaita havupuita ja ne reunustavat enimmäkseen käytäviä ja ovat hautausmaan uudemmalla osalla selkeissä linjoissa. Sankarihautausmaata rajaa leikattu orapihlaja-aita ja sitä on käytetty myös sankarihautausmaan käytävien väleissä. Varjoisimmat kohdat ovat hautausmaan uudemmalla osalla, jossa puut ovat kasvuvaiheeltaan parhaimmillaan ja suhteellisen kookkaita. Ne kasvavat myös tiheämmin kuin muualla puistossa. Kirkon ympärillä vanhoja puita on poistettu ja puut ovat pääosin matalakasvuisempia ja nuorempia. Muutamia todella suuria ja vanhoja koivuja ja siperianlehtikuusia kasvaa kirkon läheisyydessä. Puistossa on metsälehmäksiä, puistolehmäksiä, koivua, pihlajaa, muutama tuomi, vaahteraa sekä vastaistutettuja tammia ja vuorijalavia. Havupuista kasvaa siperianpihtaa, siperianlehtikuusta, metsäkuusta, muutama mänty ja sembramäntyriivi sankarihautausmaalla. Yksittäisiä pensaita on vähemmän, mutta niitä on muutama käytävien reunoilla tai hautariveissä sekä tontin reunoilla. Hautausmaan uudemmassa osassa on leikattuja orapihlaja-aidanteita hautojen väleissä. Leikattua orapihlaja-aitaa on myös sankarihautausmaalla sekä yksittäiset pyöreään muotoon leikatut orapihlajat linjassa hautausmaan uudemmassa osassa. Muita pensaita ovat pihasyreeni, unkarinsyreeni, joka oli paikoitellen vanhaa ja kookasta, viitapihlaja-angervoa ja muita angervoja, jota oli myös istutettu parkkipaikalla olevan patsaan eteen. Perennaistutuksia oli vain sankarihautausmaalle menevien portaiden väleissä ja parkkipaikalla olevan patsaan edessä.

Kohteen yleisvaikutelma, kunto ja mahdolliset häiriötekijät:

Oulaisten kirkkomaa vaikuttaa puuvaltaiselta puistolta, jossa on sekä varjoisia että valoisia osia. Valoisimmat osat ovat kirkon läheisyydessä olevalla hautausmaalla. Varjoisimmat osat johtuvat puiden ollessa suurempia ja istutettu tiheämmin. Vaikka puut ovat selkeissä linjoissa, ovat ne kuitenkin poikittain kulkuväyliin nähden ja istutettu vaihtelevin välein linjoissa, joten vaikutelma ei ole niin järjestelmällinen kuin voisi olettaa. Puusto on pääosin hyväkuntoisia. Huonokuntoisia ja vanhimpia on poistettu. Kirkkopuisto vaikuttaa valoisammalta kirkon ympärillä, joka lisää kirkon näkyvyyttä kaupunkialueella. Kirkkopuiston käytävät ovat joistakin kohdin vähän nurmettuneet. Kuusialdat kaupunginkatujen reunoilla ja laaja pitkänmallinen parkkipaikka kirkon edessä sulkee puiston omaksi tilakseen kaupunkikuvassa. Hautausmaan uudella osalla kaupunkilaiset saattavat käyttää hautausmaan käytäviä oikopolkuina kuusialdassa kulkuväylien kohdalla olevien aukkojen kautta.

Suojelutilanne:

Oulaisten kirkko on kirkkolain nojalla suojeltu.

Suunnittelutilanne:

Kirkkopuiston länsiosassa oleva viljelyalue on varattu tulevaisuudessa hautausmaan käyttöön, jos siihen on tarvetta.

historia:

Oulaisten kirkko on rakennettu vuonna 1753 ja kellotapuli vuonna 1758. Hautausmaa ja sankarihaudat ovat kirkon ympärillä. Oulaisissa hautausmaa on jo alkuaikoina sijainnut aivan kirkon vieressä. Tuolloin ei vielä käytetty hautaamista. Kirkossa ei ollut käytössä hautaholvia eikä tilaa perhehautoille. Niiden tilalta käytettiin puisia hautarakennuksia. Vuonna 1854 suurin osa niistä purettiin huonokuntoisuuden vuoksi. Arkut niiden sisältä laskettiin kellarintapaisiin hautoihin. Kellarin täyttyessä ja arkkujen lahotessa, jätteet nostettiin pois ja lahoimmat poltettiin ja vainajien luut haudattiin. Tavasta on luovuttu vasta 1870 – luvulla.

Kirkkomaa on ollut alankoa ja sinne aiheutti ongelmia lähellä tulviva Pyhäjoki, koska hautoja ei voinut kaivaa riittävän syviksi ilman täytemaata. Kirkkotarha oli vuonna 1833 0.12 hehtaaria ja vuoteen 1887 saakka se oli laajentunut pinta-alaltaan n.40 aarin kokoiseksi. 1800 – luvun puolivälissä alue rajattiin kiviaidalla ja maata korotettiin. Vuonna 1854 kirkko päätti, että seurakuntalaiset tuovat kukin maata hautausmaalle. Tätä toimea seurakunnat ovat käyttäneet veden vaivaamille ja alaville jokiranta-alueille. Hautausmaa on ollut pääosin muualta tuotua täytemaata. Noihin aikoihin käynti kirkkoon tapahtui kellotapulinkin kautta, koska ihmiset kulkivat paljon veneillä. Hautausmaata laajennettiin v. 1908 itäänpäin 78 aarilla ja se reunustettiin kiviaidalla. Vuonna 1947 hautausmaata laajennettiin edelleen. Tuolloin sitä vihittiin käyttöön n. 2,05 ha. Tälle uudelle hautausmaalle on laatinut kartan ja käyttösuunnitelman Ilmari Wirkkala. Alueelle on rakennettu tehokas salaojitus, joka on saanut aikaan, ettei siellä ole syntynyt vesihaittoja. Kirkkokujan koivut ja kuuset sekä vanhan hautausmaan puustutukset ovat istuttaneet aikoinaan rippikoulupojat.

Ensimmäinen vuoden 1918 sankarivainajien muistomerkki on paljastettu v. 1921. Talvisodan sytyttyä kirkkovaiktuusto luovutti ilmaiset hautasijat sankarivainajille, joissa oli 1950 – luvun alkuun saakka vaatimattomat valkoiset ja puiset ristit. Niiden tilalle vaihdettiin ristin muotoiset kivet, joissa on käytetty harmaata graniittia. Sankarihautoja on 207. Talvi- ja jatkosodan kaatuneiden muistomerkki on paljastettu kirkon 200 – vuotisjuhlien yhteydessä vuonna 1953. Teos on Oskari Jauhiaisien toteuttama ja sen nimi on ´Rauhaan´. Se on punarakeisesta graniittikivistä koostuva monumentti, joka on 4 m leveä, 3 m korkea ja paksuus on 1,4 m.

arviointi:

MRKY15: M

lähteet:

Turunen, H. 2007. Risti ja ikuisuus punoutuvat toisiinsa. Oulaisten seurakunta.

Peura, E. 1953. Oulaisten kirkko 200 – vuotias: pikapiirtoja Oulaisten kirkkojen vaiheista. Oulaisten kirkko. s.67-70

Turunen, H. 1986. Oulaisten historia. Oulaisten kaupunki ja seurakunta.

kohteen nimi: **SOK:n keskusmyymälä**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-1-1-10

kylä/k.osa: Oulas

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajotus: 1918-1944

ajotusselite: 1937

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1937 rakennettu funktionalistinen, kaksikerroksinen liikerakennus sijaitsee Oulaisten vilkkaimmalla paikalla, oulaistenkadun ja asemakadun risteyksessä oulaistenkosken rannalla. Rakennus on yksi keskustan leimaa-antavimmista kohteista.

Alunperin rakennus oli SOK:n Oulaisten keskusmyymälänä. Sitten rakennuksessa on harjoitettu monipuolista liiketoimintaa. Vuonna 2003 rakennuksen asemakadunpuoleista päätyä on lyhennetty torin pienentämisen yhteydessä.

historia:

SOK:n keskusmyymälän ikkunat on uusittu 2001, julkisivu lisälämmöneristetty 2007 ja vesikate uusittu 2013.

arviointi:

MRKY15: R,H,T

lähteet:

Oulaisten kaupungin lausunto Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavan luonnoksesta 20.4.2015. Kaupunginhallitus § 138.

Harri Turunen. "Oulaisten historia", Pyhäjokiseudun kirjapaino Oy, Oulainen 1986

"Vanhat rakennukset Ylivieskan seutukunnassa" -inventointiprojekti 2005

kohteen nimi: **Suvanto**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-4-3-4
kylä/k.osa: Kostepää
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Siirretty Oulaisiin 1903
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Suuri, koristeellinen asuinrakennus Oulaistenkosken etelärannalla, joka erottuu kauniisti modernista omakotitaloalueesta. Talon on luultavasti siirräntänyt paikalle porilainen teollisuuspohatta Fritz Arthur Jusélius vuonna 1903.

Kohde on kaksikerroksinen vaaleanvihreä vaakalaudoitettu asuinrakennus, jonka kaksikerroksinen kuusikulmainen kuisti on erikoisen kaunis valkeine pitsimäisine ikkunoineen. Kauniina yksityiskohtana on myös rakennuksen itäpäädyssä sijaitseva pienempi kuistillinen sisäänkäynti.

Rakennuksen ikkunat on uusittu, mutta ne on teetty alkuperäisiä vastaaviksi. Rakennuksessa on. Rakennuksen perusta on porakiveä lukuunottamatta kuistia, jonak perusta on betonivalua.

arviointi:

MRKY15: R,H,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Tuomo Suvannon haastattelu 2.7.

kohteen nimi: **Kahvilapaviljonki**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-402-19-29
kylä/k.osa: Oulainen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1895
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pagodimaisen kahvipaviljongin julkisivujäsentelyssä on vaikutteita uusrenessanssista, jota suosittiin etenkin rautatierakennuksissa (Oulaisten rautatieasema oli valmistunut 1884-86). Julkisivu on jaettu kolmeen, vaakalaudoitettuun kenttään; alimpana on vesilistaan päättyvä rintapaneeli, jossa on pyramidin muotoiset peilit, seuravana ikkunoita jäljittelevien (osa lasi-ikkunoita), ylhäältä viistottujen kehysten rajaamien aukkojen rytmittävä seinäpinta ja ylimpänä aukkojen yläpuolelle sijoitetut listoituksin muodostetut suorakaiteiset paneelikentät.

Kukin julkisivu on jaettu kolmeen vaatimattomasti koristetuin nurkka- ja seinäpilasterein. Rakennukseen kuljetaan yhden sivun keskellä olevasta kuusipeilisestä ovesta ja yhden sivun keskiosa on varustettu pienellä myyntitiskillä ja -luukulla. Palahuopakatteella katetun katon reunaa kiertää sahalaitakoriste ja sen huipulla on puinen spiira. Sisältä koppi on saneerattu 1980-luvulla

historia:

Perinnekeskukseen siirretty rakennus on toiminut alkuaan Oulaisten reservikompanian alueella kahvilapaviljonkina. Vuonna 1901 Oulaisten keskustaan siirretty paviljonkirakennus tunnettiin Komun koppina, jossa Yrjö Iisak Hakala myi mm. miesten valmisvaatteita, noin vuoteen 1957-58 saakka (paviljongissa on toiminut myös osto- ja myyntiliike sekä parturi).

Tämän jälkeen kopilla piti kioskia Tauno Savallampi, ja sittemmin poikansa, jonka aikana Komun koppi muuttui Pertsan kioskiksi. Alun perin sillan kupeeseen kasarmilta tuotu rakennus siirrettiin pois kevyen liikenteen tieltä tänä päivänä keskustassa olevan kioskin viereen. Toiseksi viimeisen, vaaleanpunervan ja valkoisen väriyksen kioskiksi se sai 1980-luvulla. Käytöstä jäänyt kiosk siirrettiin perinnekeskukseen kesällä 2002 ja maalattiin uusilla sävyillä kesällä 2003.

arviointi:

MRKY15: R,H

lähteet:

"Vanhat rakennukset Ylivieskan seutukunnassa" -inventointiprojekti, 2005

kohteen nimi: **Koskelan talo**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-402-19-29

kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1949 savusauna rakennettu 1920-luvulla

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Koskelan talo on Törmäperän perinnekeskukseen Oulaisten keskustasta, Koskelan vanhalta tilalta siirretty tyypillinen sodanjälkeinen hirsitalo. Talo on porakiviperustainen ja sen alakerta on vaakalaudoitettu. Yläkerta ja kuisti ovat pystyautoitettut. Satulakatto on huopapäälysteinen.

Koskelan talon vieressä sijaitsee vanhempi, Koskelan tilalta Oulaisten keskustassa siirretty savusauna, johon on vuonna 2003 uusittu lauteet, lattia ja kiuas.

arviointi:

MRKY15: H

kohteen nimi: **Kotiseutumuseo**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-402-19-29
kylä/k.osa: Oulainen
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: rakennettu 1908
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Suuri hirsinen 1908 rakennettu manttaalikunnan viljamakasiini, jossa on esinekokoelma. Rakennus on siirretty 2000-luvulla näkyvälle paikalle Törmäperän perinnekeskukseen.

Rakennus on porakiviperustainen ja siinä on hirsirunko. Rakennusta on remontoitu sisältä mm. valaistusta uusimalla. Hirsirakenteet niin ulkoa kuin sisältäkin on jätetty ennalleen.

arviointi:

MRKY15: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Käpylän koulu**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-402-19-29
kylä/k.osa: Oulainen
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: valmistunut 1939
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1939 valmistunut hirsirakennus on rakennusmestari A. Kulmalan suunnittelema ja piirtämä. Se on puolitoistakerroksinen ja siinä on peltipäällysteinen satulakatto. Yläkerta on pysty- ja alakerta vaakalaudoitettu. Ikkunat ovat kahdeksanruutuisia ja rakennuksessa on kaksi sisäänkäyntiä. Vaalea nurkkalaudoitus tuo pylväsmaista vaikutelmaa.

Nykyisin Törmäperän perinnekeskuksessa sijaitseva rakennus on siirretty uudelle paikalleen Murrenperältä vuonna 2007.

arviointi:

MRKY15: H

lähteet:

Harri Turunen, "Opintielä Oulaisissa", Pyhäjokiseudun kirjapaino Oy, Oulainen 1986

kohteen nimi: **Nurmen talon navetta**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-402-19-29

kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajotus: ei määritelty

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Nurmen talo on palanut 2010-luvulla ja paikalla sijaitsee nykyisin linja-autopysäkki. Nurmen talon pihapiiriin kuulunut navettarakennus on siirretty sittemmin Törmäperän perinnekeskukseen.

arviointi:

MRKY: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Törmähoivi**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-402-19-26

kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihoito

ajotus: 1918-1944

ajotusselite: vanhempi puoli 1800-1900-lukujen taitteessa. Uusi puoli 1930-luvulla

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Aikaisemmin vaivaskotina, sairaalana, sotasairaalana, vanhainkotina ja nykyään kartanohotellina toimiva rakennus sijaitsee Törmäperällä näkyvällä paikalla aivan Törmäperän perinnekeskuksen vieressä. Rakennus on tärkeä osa Oulaisten kansanterveystyön historiaa ja se nivoutuu historiansa, tämänhetkisen toimintansa ja sijaintinsa hyvin yhteen perinnekeskuksen toiminnan kanssa. Rakennuksen vanhempi osa, "Amiraalin siipi", on rakennettu 1800-1900 lukujen taitteessa ja uudempi kivipuoli 1930-luvun lopulla.

Vanhempi osa on valkoinen, porakivipohjalla seisova hirsirakennus. Se on vaakalaudoitettu ja siinä on kolme sisäänkäyntiä. Rakennuksessa on vihreä, peltipäälysteinen pyramidikatto.

Uudempi, kaksi kerrosta ja kellarin käsittävä osa on rapattu kivitalo. Siinä on myös pyramidikatto ja pohja on sementtiä. Rakennus on pohjaratkaisultaan L-kirjaimen muotoinen niin, että vanhan ja uuden puolen väliin julkisivun puolelle muodostuu pieni siipi. Siivessä ja uudemman osan pääsisäänkäynnin yläpuolella on kauniit metallikaiteiset parvekkeet

historia:

Törmähoivin kokonaisuus on rakennettu Lastumäen tilasta lohkaistulle tontille. Vanha puoli rakennettiin viime vuosisadan alussa vaivaistaloksi. Uusi puoli tehtiin jatkoksi 1930-luvulla, ja 1939-1945 kohteessa toimi sotilassairaala. Sotien jälkeen tiloissa toimi tavallinen sairaala vuoteen 1953 saakka.

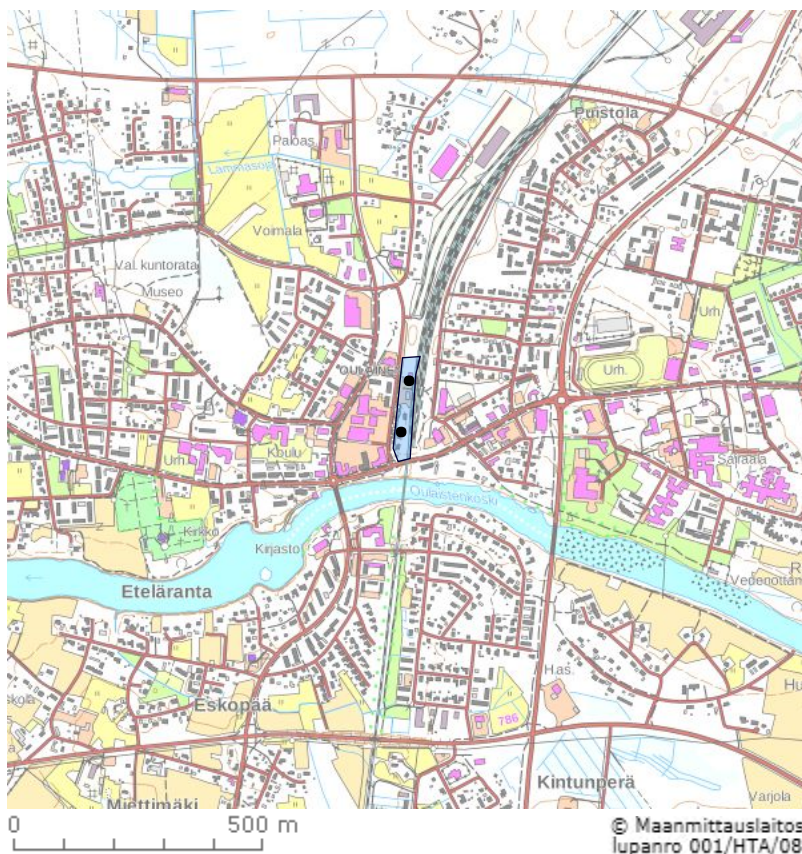
Kun sairaala muutti keskustaan, toimi tiloissa vanhainkoti vuoteen 1990 asti. Nykyiset omistajat ostivat paikan 1991, josta saakka vuoteen 2000 tehtiin peruskorjausta. Tuolloin nimi muutettiin Törmänhoviksi. Kartanohotellissa on majoitus- sekä erilaisia hoitopalveluita, ja sillä on kiinteä yhteys kulttuurinharrastajiin.

arviointi:

MRKY15: R,H

lähteet:

Harri Turunen. "Oulaisten historia". Pyhäjokiseudun kirjapaino Oy, Oulainen 1986

alueen nimi: **Oulaisten rautatieaseman alue (RKY 2009)**

pääas. kunta: Oulainen

pääas. kylä/k.osa: Oulas

tyyppi: liikenneympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Asematyöntekijöiden asuinrakennukset

Rautatieasema

kuvaus:

Oulaisten asema on 1886 valmistuneen Seinäjoki-Oulu-radan alkuperäinen asema, joka on säilyttänyt suureksi osaksi rakentamisaikaisen, tyyppipiirustuksin toteutetun asunsa.

Oulaisten aseman rakennuskanta on pääasiassa vuosilta 1886-1910. Seinäjoki-Oulu-radan asema on rakennettu noudattaen IV-luokan tyyppiaseman n:o 1 piirustuksia. Asemarakennus sijaitsee asema-alueen pohjoispäässä. Asema-alueen kolmen asuinrakennuksen talousrakennukset muodostavat Rautatiekadun laitaa yhtenäisen rakennusrivin.

historia:

Vaasan radan jatke Seinäjoelta Ouluun valmistui 1886. Oulaisten rautatieasema rakennettiin 1884-1886 ja avattiin liikenteelle heti radan valmistuttua.

Oulainen oli 1960-luvulle asti vilkas puutavaran lastauspaikka. Tavaraliikenteen huippuaikaa oli 1910-luku. Asemalle ajettiin Pyhäjoessa uitettuja tukkeja ja Pyhäjoen sahojen sahatavaraa edelleen kuljetettavaksi.

lähteet:

museovirasto: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4195

kohteen nimi: **Asematyöntekijöiden asuinrakennukset**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-402-2-483

kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: liikenne

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1886-1910

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entiset asematyöntekijöiden rakennukset muodostavat yhdessä rautatieaseman kanssa valtakunnallisesti merkittävän aluekokonaisuuden. Rautatieasemasta asuinrakennukset erottaa alikulkutunneli. Eteläpäädyssä rakennukset rajautuvat Oulaistenkatuun.

Asuinrakennuksia on yhteensä kolme ja ne kaikki ovat vielä käytössä. Pihapiirien talousrakennukset: varastot ja aitat erottavat kohteen Rautatienkadusta niin, että pihapiiristä muodostuu suljettu kokonaisuus, jossa on oma etelä-pohjoissuuntainen pihakatu. Rautatienkadulle näkyvätkin ainoastaan punaiset satulakattoiset piharakennukset sekä tiilinen maakellari.

kohteen nimi: **Rautatieasema**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-402-2-14
kylä/k.osa: Oulainen
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1886
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulaisten asema on 1886 valmistuneen Seinäjoki-Oulu-radan alkuperäinen asema, joka on säilyttänyt suureksi osaksi rakentamisaikaisen, tyyppipiirustuksin toteutetun asunsa. Asema on rakennettu noudattaen luultavasti Knut Leonard Nylanderin laatimia IV-luokan tyyppiaseman n:o 1 piirustuksia. Asemarakennus sijaitsee asema-alueen pohjoispäässä.

Vanhoista ratapiharakennuksista on aseman lisäksi jäljellä enää yksityisessä omistuksessa oleva varastorakennus alikulkutunnelin eteläpuolella.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Epäilyksen talo**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-402-3-464
kylä/k.osa: Kasarminmäki
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: viimeistään 1850-luvulla
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulaisten keskustan vanhimpiin rakennuksiin kuuluva, perinteistä maaseuturakentamista edustava hirsinen asuinrakennus. Rakennus sijaitsee keskeisellä paikalla aivan Ouluntien varressa.

Rakennus lepää porakiviperustalla ja runko on alhaalta pysty- ja ylempää vaakalaudoitettu. Ikkunat ovat kuusiruutuisia ja niissä on klassistisia pyrkimyksiä. Päädyt ovat valkoiset. Katto on tiiltä ja sen alla on vielä pärevuoraus.

historia:

Päärakennuksen tukit on uitettu Kärämäeltä. Rakennuksen välikatolla on vanhojen salvosten jälkiä, rakennus voi olla siirtovuottaan vanhempi. Vuosina 1933-1938 talossa toimi osuuskassa, joka muutti paikalle vanhan kansakoulun tiloista. Kassanhoitajana toimi Matti Epäily. Epäilyksen talossa asuttiin vuoteen 1967. Sitten rakennusta vuokrasi Oula-Pelti ja vuoden verran talossa toimi TVH:n konttori, jonka jälkeen Epäilyksen päärakennus jäi varastoksi.

Talon lämmitysjärjestelmä uusittiin 1950- luvulla, ja ulkovuori maalattiin 1990- luvulla.

arviointi:

MRKY15: R,S,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

"Ylivieskan seutukunnan vanhat rakennukset" - inventointiprojekti, 2005.

kohteen nimi: **Rauhamaa**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-402-39-108
kylä/k.osa: Kasarminmäki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1910-luvun taitteessa
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1910-luvun ensimmäisinä vuosina rakennettu talonpoikaistalo. Pihapiiri muodostaa oman suljetun kokonaisuuden ja on kontrastina uudisrakennuksille sekä terveydenhuolto-alan laitoksille terveydenhuolto-oppilaitokselle ja vanhainkoti Taukokankaalle.

Päärakennus on porakiviperustalle rakennettu, vaakalaudoitettu hirsitalo. Rakennuksessa on huopapäälysteinen satulakatto. Pihapiiriin kuuluu myös 1920-luvulla rakennettu sementtitiilinen navetta, entinen lampola, erikoinen lankunpätäkistä laastilla muurattu aitta, sekä myöhemmin rakennettuja piharakennuksia. Pihapiirin vieressä on aikoinaan ollut puistomainen puutarha, jonka rakenteita on vielä näkyvissä.

Päärakennusta on remontoitu sisältä 2000-luvun aikana. Taloon on asennettu ilmalämpöpumppu ja uudet ikkunat on teetetty vanhan mallisiksi. Yhteen huoneeseen on asennettu laminaattilattia ja sisätila on tapetoitu uudestaan.

historia:

Rauhamaan pihapiirissä ja mailla on pidetty 1920-30 luvuilla monia Raahen suojeluskuntapiirin harjoituksia.

Tila on ollut vuoteen 1969 asti lypsykarjatilana, josta on toimitettu 1950-luvulle asti maitoa suoraan lähistöllä sijaitsevaan parantolaan.

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

Matti Häkkinen haastattelu 25.6.2014

"Ylivieskan seutukunnan vanhat rakennukset", inventointiprojekti, 2005.

kohteen nimi: **Revon Sähkö Oy:n pääkonttori**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-8-2-1

kylä/k.osa: Kasarminmäki

tyyppi: teollisuus

ajotus: 1945-1974

ajotusselite: 1957

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Revon Sähkön pääkonttori sijaitsee Kasarminmäellä. Päärakennus on rakennettu loivan mäen rinteeseen niin, että sisäpiha parkkipaikoineen avautuu mäen alapuolelle.

Vuonna 1957 valmistuneen rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Mikko Huhtala. Rakennus on tyypillinen 1950- ja 1960-lukujen murroskausiin. Tiilellä vuorattu rakennus jakautuu kahteen elementtiin. Kaarevassa kaksikerroksisessa, Etelään avautuvaa sisäpihaa reunustavassa osassa on hyödynnetty betonirakennetta niin, että molemmissa kerroksissa on nähtävissä aikakaudelle tyypillinen nauhaikkuna. Erityiseksi kohteen tekee se, että nauhaikkuna jatkuu läpi kaarevan osan.

Rakennuksen keskeltä kohoaa kolmikerroksinen torniosa, joka on asuinkäytössä.

historia:

Revon Sähkö Oy:n (1946-1999) Pääkonttori Oulaisissa on merkittävä Pyhä- ja Siikajokilaakson teollisuushistorian symboli. Vuonna 1999 yhtiö myytiin Vattenfallille ja tällä hetkellä rakennuksessa toimii yritystalo.

Vuonna 1957 valmistuneen rakennuksen kokonaispinta-ala on 8400 neliometriä. Tornimainen osa rakennettiin alunperin henkilökunnan asuintiloiksi. Kaarevassa kaksikerroksisessa osassa sijaitsivat konttoritilat, mittarikorjaamo- ja miehistötilat, paja, sähköverstaas, autohuolto, lämmin kevyen tavarain varasto ja arkisto.

Siika-Pyhäjokilaaksojen kuntain sähköyhtymän perustajain kokous pidettiin 8.3.1946. Edustajansa kokoukseen oli lähettänyt 16 kuntaa. Uuden sähköyhtymän perustamisesta Voima Oy Pöyryn seuraajaksi tehtiin yksimielinen päätös ja yhtiön nimeksi tuli Revon Sähkö Oy ja kotipaikaksi Oulainen. Maakunnallisena sähkönjakeluyhtiönä Revon Sähkö Oy huolehti paikallisten sähkösuuskuntien kanssa maaseudun sähköistämisestä jälleenrakennus- ja siirtoväen asuttamisen aikana. Sähköverkon laajentamisen sekä voimalaitosten ja sähköasemien rakentamisen ohella yhtiö oli mukana kehittämässä verkoston teknistä siirtokykyä ja käyttövarmuutta. Merkittävä uudistus oli pylväiden vaihto kyllästettyihin sähköpylväisiin. Aktiivisuus voimalaitosrakentamisessa ja voimalaitoskaupoissa nosti Revon Sähkön vesivoimalaitosten lukumäärän 1980-luvun alussa yhdeksään. Revon Sähkön toiminnallisen organisaation rungon muodostivat pitkään konttoriosasto ja teknillinen osasto. Vuonna 1971 Revon Sähkön toiminnallisen organisaation muodostivat toimitusjohtajan alaisuudessa neljä osastoa, jakeluosasto (myöhemmin myyntiosasto), verkosto-osasto, käyttöosasto (myöhemmin käyttö- ja voimalaitososasto) ja konttoriosasto (myöhemmin talousosasto). Piiripäälliköiden johtamat kuusi piiriä olivat verkosto-osaston alaisuudessa. Vuonna 1986 yhtiön kuudesta piiristä muodostettiin tulosvastuullisia palveluyksiköitä, jotka hoitivat itsenäisemmin asiakaspalvelun ja sähköverkon kehittämisen. Piirit siirrettiin erityisen kenttäpäällikön alaisuuteen. Tilikautena 1987-1988 Revon Sähkö muuttui osakeyhtiöstä konserniksi, jolla oli useita tytäryhtiöitä. Revon Sähkö Oy ja Vattenfall Itäverkko Oy sopivat 1.6.1999 kaupasta, jossa Revon Sähkö Oy:n jäljellä oleva osakekanta myytiin Vattenfall Itäverkko Oy:lle.

arviointi:

MRKY15: R,H

lähteet:

<http://www.narc.fi:8080/VakkaWWW/Selaus.action;jsessionid=DB5490CAE2CF965DD1B30CCDE4663DD6?kuvailuTaso=AM&avain=36844.KA> (21.1.2015)

Olavi K. Fält, "Revon Sähkö Oy 25-vuotta, Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1971.

kohteen nimi: **Käkelä**
 kunta: Oulainen
 kiinteistötunnus: 563-401-4-59
 kylä/k.osa: Matkaniva
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselite: 1874
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Käkelä on pohjalaistyylinen kookas maatalan asuinrakennus, joka on hyvin säilynyt alkuperäisessä asussaan. 1874 rakennetussa kellarillisessa talossa on klassistisia yksityiskohtia. Kohde on ollut alueen kantatila, josta suurin osa alueen muista tiloista on lohkaistu. Kohde sijaitsee aivan Matkanivantie varressa noin 2 kilometriä Matkanivan kyläkeskuksesta länteen. Talon on tiettävästi rakentanut kirvesmiesryhmä, joka on edennyt jokivartta ylöspäin samanlaisia taloja rakentaen. Tällainen kohde on esimerkiksi Takalo.

Päärakennus on tavallaan kolmessa kerroksessa. Betoninen kellarikerros -noin 20 neliötä- on valmistunut 1950- ja 1960-lukujen taitteessa. Muussa osassa taloa on rossipohja. Ulko- ja väliseinät ovat 10 tuuman ja 7 tuuman hirrestä salvettu, ulkopuolella vuorilauta. Talossa on satulakatto, jossa on 2010 -luvulla uusittu peltipäällyste. Talossa on kolminkertaiset ikkunat. Pihapiiriin kuuluu myös uudempiä talousrakennuksia.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

"Ylivieskan seutukunnan vanhat rakennukset" - inventointiprojekti, 2005

kohteen nimi: **Lehtopään koulu**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-401-11-131
kylä/k.osa: Matkaniva
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: Valmistunut vuonna 1956
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koulu sijaitsee Lehtopään kyläkeskuksessa ja se näkyy hyvin Matkanivantielle. Rakennuksen vanhin osa on rakennettu vuonna 1956. Koulua on laajennettu vuonna 1992 uudella liikuntasalilla.

Rakennuksen vanhempi puoli on tyypillinen jälleenrakennusajan kivikoulu. Rakennus jakautuu opetustiloihin ja entisiin opettajien asuintiloihin. Pääsisäänkäynnin yläpuolella kohoavaa syvennettyä portaikkoa on tuotu esiin hienolla kahdeksanruutuisella ikkunalla. Kaksikerroksisessa rakennuksessa on peltipäälysteinen satulakatto.

historia:

Lehtopään koulun ikkunat on uusittu 2014.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Oulaisten kaupungin lausunto Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavan luonnoksesta 20.4.2015. Kaupunginhallitus § 138.

kohteen nimi: **Matkanivan koulu**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-401-1-139

kylä/k.osa: Matkaniva

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: koulutyö aloitettu vuonna 1900, rakennus on vanhempi

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Agronomi Emil Micklinin suunnittelema, vuonna 1900 valmistunut kyläkoulu sijaitsee Matkanivan kyläkeskustassa koivukujan päässä. Koulutoiminta on loppunut vuonna 1972, ja nykyisin talo on asuinkäytössä.

Päärakennus on L-muotoinen yksinkertaisen eleetön hirsirakennus, jota on laajennettu vuonna 1929. 2010-luvulla sisäpihalle on valmistunut uusi katettu kuisti. Talossa on porakiviperusta ja ulkovuoraus on vaakalaudoitettu. Sisätiloissa runkohirret ovat osassa rakennusta näkyvissä. Peltistä satulakattoa koristavat puolikaarenmuotoiset ikkunat. Pihapiiriin kuuluu myös kunnostettu maakellari ja sauna sekä varastorakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Matkanivan nuorisoseuratalo**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-401-1-135

kylä/k.osa: Matkaniva

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1913

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Edustava seuratalo vuodelta 1913.

historia:

Matkanivan nuorisoseura on perustettu 1911. Toiminta alkoi näytelmien ja iltamien järjestämisellä. Toiminta on kokenut välillä aaltoliikettä. Nykyisin toiminta on vireää ja se sai alkunsa Mäyrän koulukiistasta 1990-luvun puolivälin jälkeen, jonka seurauksena aktiivinen kylän väki nostatti yhteishenkeään nuorisoseuratoiminnan myötä. Nuorisoseuran 90-vuotista taivalta juhlittiin kesällä 2001.

arviointi:

R,H,S

arviointi:

MRKY2015: R,H,I

lähteet:

<http://matkaniva.fi/nuorisoseura/> (21.1.2015)

kohteen nimi: **Matkanivan rukoushuone**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-401-1-128

kylä/k.osa: Matkaniva

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajotus: 1918-1944

ajotusselite: 1940-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yksinkertaisuudessaan kaunis rukoushuone 1940-luvulta.

historia:

Matkanivan Rukoushuoneyhdistys perustettiin ennen toista maailmansotaa. Perustamispäivämääräksi on merkitty 19.1.1939. Kyläläisten halu tulla yhteen oli voimakasta 40-luvulla. Seuratoiminta oli vilkasta ja tilaisuuksiin osallistui toista sataa henkeä. Matkanivan Rukoushuone toimi myös Kuusamon evakoiden kokoontumispaikkana ennen taloihin asettumista.

Vuosina 1953-58 rukoushuoneella pidettiin kansakoulua ja siellä kokoontui naisten kudontapiiri.

Läpi vuosikymmenten Matkanivan Rukoushuoneyhdistys r.y. on järjestänyt hengellisiä tilaisuuksia, seuroja, syntymäpäiviä, Maakirkkoja, hautajaisia ja pyhäkouluja. Yhteistyö paikallisseurakunnan kanssa on ollut monipuolista.

arviointi:

R,H,S

lähteet:

<http://www.pyhajokiseutu.fi> 10.8.2014

kohteen nimi: **Merkkikivet**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Matkaniva
tyyppi: tapahtuma-, muisto- ja uskomuspaikat
ajoitus: 1155-1523
ajoitusselite: 1323
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Viisi kiveä, joihin on hakattu kruunun kuvia sekä M-kirjaimia. Kivet ovat mahdollisesti Pähkinäsaaren rauhan rajamerkkejä.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Mäyrän koulu**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-401-16-52
kylä/k.osa: Matkaniva
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: valmistunut 1926
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1926 valmistunut kaksikerroksinen koulu, jossa on on tiilipäällysteinen satulakatto. Vuoteen 1997 asti opetuskäytössä ollut Mäyrän koulu sijaitsee Mäyränperällä. Ulkoseinät on vaakalaudoitettu ja perusta on porakiveä.

Rakennus on T-kirjaimen muotoinen. Pitkän itä-länsi suuntaisen rungon keskellä on suuri pohjoissuuntainen, kaksikerroksinen siipi, jonka molemmilla laidoilla on sisäänkäynnit. Ikkunat ovat kuusi- ja yhdeksänruutuisia.

arviointi:

MRKY2015: R,I

kohteen nimi: **Rautiola**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-401-2-39

kylä/k.osa: Matkaniva

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: nykyinen päärakennus rakennettu 1921, pihapiirin aitat rakennettu 1890-luvulla

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rautiolan vanha pihapiiri sijaitsee lähellä Matkanivan kyläkeskusta Pyhäjoen varrella. Paikalla on ollut asutusta 1600-luvulta asti ja tila on yksi Matkanivan vanhimmista. Päärakennukseen on lisätty 2000-luvulla lämpöeristeet ja se on ympärivuotisessa käytössä.

Nykyinen talonpoikaistyylinen hirsinen päärakennus on rakennettu porakiviperustalle vuonna 1921. Päärakennuksessa on huovalla päällystetty harjakatto.

Pihapiiriin kuuluu lisäksi vanhoja, 1890-luvulla rakennettuja talousrakennuksia. Näyttävin niistä on vaakahirsinen aitta, jonka sisähirressä on vesileima 19.5.1891.

historia:

Paikalla on ollut asutusta 1600-luvulta lähtien. Tila on ollut saman suvun hallussa vuodesta 1733 ja nykyinen omistaja on talon 10. isäntä.

Vanhan pihapiirin viereen on rakennettu 1960-luvulla uusi päärakennus talousrakennuksineen ja tilalla harjoitetaan maataloutta edelleen. Vanha pihapiiri muodostaa kuitenkin erillisen kokonaisuuden.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Antti Rautiolan haastattelu 25.7.2014

kohteen nimi: **Takalo**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-401-107-4
kylä/k.osa: Matkaniva
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Hirressä merkintä 1885
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikaissklassismia edustava maatilan päärakennus Matkanivan maantien varressa keskellä peltoaukeaa. Kohteessa on kolme rakennusta: päärakennus, puoji ja navetta. Päärakennus ja puoji on rakennettu 1880-luvun puolivälissä ja navetta 1950 luvulla.

Hirsinen päärakennus on porakivipohjoinen ja se on pystylaudoitettu. Kuusiruutuiset ikkunat ovat alkuperäiset. Talossa on huopapäällysteinen satulakatto.

Kohteen erikoisuuksia ovat päärakennuksen yläkerran puolikuun muotoiset ikkunat, kaareviksi laudoitetut räystäiden alapinnat sekä puojin rihlattu ovi.

historia:

Tila on ollut saman suvun hallussa 1700-luvun alusta lähtien. Perimätieto kertoo, että kirvesmiesryhmä on liikkunut Pyhäjokivartta ylöspäin ja rakentanut useita samoihin piirustuksiin perustuvia taloja. Toinen vastaava kohde Oulaissa on Käkelä muutama kilometri joen alajuoksulla.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Matti Takalon haastattelu 25.6.2014

kohteen nimi: **Tirilä**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-401-1-100
kylä/k.osa: Matkaniva
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1820-luvulla
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pyhäjokivarren talouskeskus, jonka pihapiirissä on kaksi asuinrakennusta, puoji ja ulkorakennuksia sekä suuria pihapuita. Kohde on yksi Matkanivan kylän vanhimmista.

Päärakennus on siirretty nykyiselle paikalleen vuosien 1790-1820 välisenä aikana. Entisellä paikalla on näkyvissä 14 rakennuksen pohjaa. Päärakennusta on jatkettu vuonna 1935 lautarakenteisella kamarilla. Se on porakivipohjainen hirsitalo, jonka satulakatto on huopapäälysteinen. Ikkunat ovat seitsemänruutuisia ja niissä on hieman klassistisia pyrkimyksiä

Pihapiirissä on myös toinen alunperin asumiseen tarkoitettu, osittain porakivillä lepäävä puolitoistakerroksinen, multapenkillinen rakennus. Vesikate on peltiä ja sen alla on vanha pärekate. Ulkoväritys on tässä vaakaponttilaudoitettussa rakennuksessa ollut keltainen, erikoisuutena pielet näyttävät olleen punaiset. Rakennuksen räystäsmuoto ja värit ovat hivenen erikoiset. Kuisti on jaoteltu alhaalta ylös pystylauta-vaakaponttilauta- ja pystylaudoitettuihin osiin.

Pihapiirissä on yhteensä 16 eri talousrakennusta, joista vanhin on vuonna 1825 rakennettu rantas sauna.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

"Ylivieskan seutukunnan vanhat rakennukset" - inventointiprojekti, 2005

kohteen nimi: Kosola
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-402-7-168
kylä/k.osa: Oulainen
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nimismies Ojaniemen (virassa 1926-1947) rakentama keltainen mansardikattoinen asuinrakennus sijaitsee Toholan kaupunginosassa nuorisoseurantalo Soihtulan vieressä. Kohde on yksi harvoista mansardikattoisista rakennuksista Oulaisissa. Tontilla on paljon puita ja viherkasveja sekä korkea pensasaita, minkä vuoksi kohde ei erotu kovin selkeästi tiheäänrakennetusta omakotitaloalueesta.

Porakiviperustaisen talon päädyssä on mansardikattoinen avokuisti ja ylhäällä pyöreä ikkuna. Muissa toisen kerroksen ikkunoissa on ristikkokoristeet. Alakerran ikkunat ovat T-puitteiset. Pitkällä sivulla on mansardikattoinen frontoni.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Oulaisten kaupungintalo**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-402-3-14

kylä/k.osa: Oulainen

tyyppi: hallinto

ajoitus: 1945-1974

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulaisten kaupungintalo edustaa 1960-luvun modernismia. Rakennus muodostuu toisiinsa tukeutuvista kaarevista massoista, jotka eivät ole samanmittaisia, vaan limittyvät toisiinsa. Rakennusmassa kiertyy sisääntulopihan ympärille. Voimakkaampi kaksikerroksinen rakennusmassa on keskellä, muuten rakennus on yhden kerroksen korkuinen. Kaupungintalon takajulkisivun ikkunoiden välissä on voimakas kolmioprofiilinen pystyaihe. Rakennuksen takana on koivikko ja rivitaloja.

historia:

Risto Jämsä Maaseudun Keskusrakennustoimiston Oulun toimistosta suunnitteli rakennuksen Oulaisten kunnalliseksi monitoimitaloksi. Talo valmistui vuonna 1962.

Oulaisten kaupungintalon vesikate on uusittu 1998 ja ikkunat 2011.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Oulaisten kaupungin lausunto Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavan luonnoksesta 20.4.2015. Kaupunginhallitus § 138.

Päätöksen paikka – Kunnantalot ja kaupungintalot. 2009. Euroopan rakennusperintöpäivät, Helsinki.

kohteen nimi: **Takalo-Eskola**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-402-91-9
kylä/k.osa: Oulainen
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: rakennettu 1848
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pohjalaistyylinen maatilan asuinrakennus vuodelta 1848. Tila on Oulaisten vanhimpia. Eskopää ja viereinen Eteläranta ovat uudisrakennusalueita, mutta Takalo-Eskola erottuu alueella selvästi omaksi historialliseksi kokonaisuudekseen.

Päärakennus on hirsirunkoinen ja se on pystylaudoitettu. Siinä on huopapäälysteinen satulakatto ja perusta on betoninen. Hienoina yksityiskohtina rakennuksesta on syytä mainita t tyylikkäästi veistetyt räystäspäädät. Pihapiiriin kuulu myös vanha varastorakennus, sekä uusi piharakennus

historia:

Takalo-Eskolan talo on mainittu Suur-Pyhäjoen historiassa yhdeksi Oulaisten vanhimmista taloista. Se esiintyy Miekkoson talon nimellä 1766 laaditussa kartassa. Nykyinen, kookas pohjalaistalo on rakennettu n.1840. Sen hirret on perimätiedon mukaan uitettu Kärämäeltä. Talo on peruskorjattu 1990-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

"Ylivieskan seutukunnan vanhat rakennukset" - inventointiprojekti, 2005

kohteen nimi: **Väinölä**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-402-3-153
kylä/k.osa: Oulainen
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: rakennettu 1878
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1878 kauppias Henrik Branderin liike- ja asuintaloksi rakennuttama puutalo.

Rakennus edustaa puukaupunkiklassismia kauniine ikkunan puitteineen. Siinä on korkea lohkokivinen perustus, seinien ala- ja yläosa on pystylaudoitettu ja keskiosa vaakalaudoitettu.

Väinölässä on ollut kauppa, meijeri, karjanhoitokoulu ja maamieskoulu. 1920-luvulta lähtien talo on ollut kunnan omistuksessa ja siinä on ollut kirjasto, kansahuoltovirasto, kansa-, yhteis- ja kauppakoulu sekä päiväkotit 1980-luvulla. Talossa toimii nyt taidemuseo ja ullakotilat on kunnostettu taideharrastustiloiksi. Väinölä on osa Oulaistenkadun muutaman puutalon ryhmää.

historia:

Väinölän rakennutti eräs paikkakunnan vaikuttajista, mm. koulujen asiaa ajanut kauppias Henrik Brander (1849-1905). Väinölässä toimi kievuri 1880- ja 1890-luvulla. Paikan osti 1900 Suomen Sysiliike Oy. Myöhemmin Väinölä siirtyi Oulaisten Osuuskaupalle, jolta kunta osti talon kansakouluksi 1919 tai -20. Oppikoulu toimi paikalla vuodesta 1927 lähtien. Mm. Väinölässä toimi yhteiskoulu lukuvuosina 1933 – 1937.

Rakennuksessa on toiminut kauppa, meijeri, karjanhoitokoulu(1897) ja maamieskoulu(1910-1918), myöhemmin kirjasto, kansahuoltovirasto, kansa- yhteis- ja kauppakoulu sekä päiväkotit 1980-luvulla. Nyt talossa on taidemuseo, yläkerta on kunnostettu taideharrastustiloiksi. Väinölässä järjestetään myös taidenäyttelyitä.

Rakennus oli aikanaan puolet isompi, L-kirjaimen muotoinen. Sen Oulaistenkadun suuntainen runko purettiin tien tieltä 1970-luvulla. Jäljellä olevasta siivestä on poistettu tornimainen kuisti. Pihasta on purettu myös ns. pikkukoulu, jossa toimi 1920- ja 1930-luvulla alakansakoulu. Väinölän naapuritontilta on purettu Rohtola, rakennus jossa toimi aikanaan Oulaisten Apteekki.

Rakennus oli 1930-luvun alussa tumma, ehkä punamullattu, pielet olivat valkeat. Valokuvassa 1900-luvun alusta rakennus on vaalea, pielet ja puitteet siniä vaaleammat. Ulkovoorta uusittiin ja rakennus maalattiin ulkoa kesällä 2003. Maalaukseen käytettiin petroliöljymaalia. Väinölän julkisivut maalattiin myös 2012.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Oulaisten kaupungin lausunto Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavan luonnoksesta 20.4.2015.
Kaupunginhallitus § 138.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto,
Oulu 1993.

"Ylivieskan seutukunnan vanhat rakennukset" - inventointiprojekti, 2005.

kohteen nimi: **TVH:n Oulaisten tiemestaripiirin varikko**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-1-4-6

kylä/k.osa: Oulas

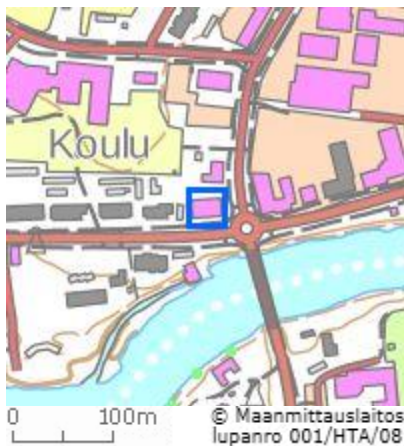
tyyppi: liikenne

ajoitus: 1945-1974

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Edustava jälleenrakennusajan TVH:n varikko.

kohteen nimi: **Yhdyspankki**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-1-15-2
kylä/k.osa: Oulas
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1957
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yhdyspankki on Maunulan myllyn ja Bergströmin kiinteistön lisäksi yksi keskeisimmistä Oulaisten maamerkeistä ja se on yksi vanhimmista keskuskorttelin rakennuksista.

Rakennus on tyypillinen aumakattoinen Yhdyspankin toimitalo; rapattu kaksikerroksinen rakennus, joka on rakennettu tyyppipiirustusten mukaan vuonna 1957. Samoilla piirustuksilla rakennettuja kohteita löytyy Pohjois-Pohjanmaalta muutamia.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ala-Vaikko**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-403-2-95

kylä/k.osa: Petäjäskoski

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: rakennuksia 1850-1950 luvulle.

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pyhäjoen rannalla olevan vanhan tilan pihapiirissä vanha puoji, asuinrakennus, navetta ja vaja. Lisäksi pihapiirin sivussa on sauna. Kaksikerroksinen puoji on pihan vanhin rakennus, sen hirressä lukee vuosi 1854. Se on alun perin ollut vilja-aitta.

Päärakennus on hirsinen. Sisäkatto on 1950-luvulta ja takka 1990-luvun alusta. Lattioita ei ole uusittu. Huoneet noudattavat alkuperäistä huonejakoa. Päässä on tupa, takana välikamari ja kamari ja edessä porstua ja porstukamari. Taloon on rakennettu kuisti. Alun perin talo on ollut rossipohjainen, mutta tuvan alle on myöhemmin valettu kellari. Ulkoa asuinrakennus on verhottu pystyrimalaudoituksella, ylähirsien päät on näkyvissä ja räystäään alusta koristaa puusta veistetty koristeaihe. Navetta ja vaja ovat 1950-luvulta.

historia:

Ala-Vaikon tila on Oulaisten vanhinta asutusta. Paikka on asutettu 1750-luvun tienoilla. Tila on ollut alueen kantatila, ja siitä on jaettu ympäröivät tilat. Ala-Kankaan päärakennus on siirretty Ala-Vaikon joen törmältä puolen kilometrin päähän 1900-luvun alussa. Ala-Vaikon tilaa on asuttu viimeksi 1975, sittemmin se on ollut Ala-Vaikkojen kesäpaikkana.

arviointi:

MRKY: R, H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin historia II ja V. 1954. Osakeyhtiö Lapin kirjapaino.

Ala-Vaikko, Tauno (toim.). Waickosta maailmalle, sukukirja.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu.

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt 1993

Aimo ja Pirkko Ala-Vaikko, haastattelu 19.6.2013

kohteen nimi: **Heikkilä**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-403-2-98
kylä/k.osa: Petäjäskoski
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1908
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Heikkilän päärakennus on harmaa vaakalaudoitettu talonpoikaistyyliä edustava hirsitalo. Se seisoo kolmikerroksisella porakiviperustalla, jonka peruskivet on lohkottu yhdestä siirtolohkareesta. Katto on peltipäällysteinen satulakatto. Pihapiiriin kuuluu lisäksi kolmiosainen harmaahirsinen luhti vuodelta 1863 sekä kaksikerroksinen aitta ja latoja. Pihapiiri sijaitsee korkealla rinteellä metsänreunassa.

historia:

1863 tila erotettiin Myllykankaasta Heikkiläksi uuden omistajansa mukaan. Samaan aikaan pihaan siirrettiin vanha kantti, luhti sekä aitta. Luhti toimi umpipihan porttina. Myöhemmin rakennuksen keskiosaa käytettiin ajokaluja säilytyspaikkana. Pihasta on siirretty kaksi aittaa viereiselle pihalle.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 19

"Ylivieskan seutukunnan vanhat rakennukset" - Inventointiprojekti, 2005

kohteen nimi: **Kalliokulju**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-403-6-47
kylä/k.osa: Petäjäskoski
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1809-1863
ajoituselite: 1800-luvun puoliväli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mäellä viljelysten keskellä seisova rakennusryhmä, joka on kunnostettu kotiseututaloksi vuonna 1987. Piha on luonnonniittyä ja sivulla on suurten kuusten metsikkö. Kohteeseen kuuluu empire tyylinen asuinrakennus, rintasolallinen talli-luhti ja vilja-aitta.

Päärakennus

Päärakennuksen pitkien seinien ylähirret kaartuvat ulospäin ja ne on veistetty näyttäväksi empire-tyyliseksi profiiliksi, joka on maalattu valkoiseksi. Ikkunoissa on empire-tyyliset pielilaudat. Kuisti on matala, sen alaosa on peiterimalaudoitettu ja yläosa vaakalaudoitettu, pariovien päällä on matala pieniruutuinen ikkuna ja sivuilla pienet kuusiruutuiset ikkunat. Perustukset ovat korkeat, luonnonkivistä kallion päälle ladotut ja takaa näkee pirtinuunin parruperustukset.

Talli-luhti

Talli-luhdissa on yläkerrassa puolivälistä väliseinällä kahteen osaan jaettu rintasola, jonka etuseinässä on suorakaiteen muotoiset aukot. Molempien aukkojen alareunassa on vasemmalla yläoven kohdalla matala lovi. Oikeanpuoleisen aukon keskellä on koristeveistetty kapea pystypuu, toisesta se puuttuu. Rakennuksessa on kolme osaa, joista oikeanpuoleisin on leveydeltään noin puolet rakennuksen pituudesta ja siinä on kaksi alaovea ja yksi yläovi. Keskimäinen osa on kapea.

Molemmat päädyt näyttävät siltä kuin ne olisivat toimineet tallina, vasemmalla etuseinässä on luokinpaininpuu. Molemmissa päädyissä on alakerrassa pieni aukko ja oikean pään takaseinässä pieni ikkuna, ja toisessa päädyssä ja takana yläkerrassa on pienet neliömuotoiset ikkuna-aukot. Vasemmanpuoleisessa päässä on takana kyliäisenä rankorakenteinen kaksipuoleinen käymälä. Kotiseututalon yhteydessä rakennusta on käytetty esinemuseona ja varastona

Aitta

Aitassa on otsa ja lovetut posket. Poskien loven yläreunassa on koristeveistetty viiste, alareunassakin on ehkä ollut mutta se on kulunut pois. Yläovi on pieni ja sen yläreuna on hieman kaareva. Molemmat ovet aukeavat sisäänpäin ja pystykarmit on lovettu suoraan hirsiiin. Sivuräystäillä ylähirret ulkonevat muodostaen särmikkään profiilin, jollainen on tehty myös pätyrästäille

historia:

Kallion kotiseututalo on vanha maalaistalo (Kalliokulju), jolla on ollut yhteinen neliöpiha viereisen talon kanssa. Naapuritilan viimeiset rakennukset (asuinrakennus Kallion luhtia vastapäätä ja luhti tienvarresta sekä kaksi

rakennusta tien toiselta puolelta) on purettu 1980-luvun lopun jälkeen ja tilan nykyinen jälleenrakennuskauden asuinrakennus on hieman kauempana. Lisäksi pihassa on ennen ollut naapuritilan talli Kallion asuinrakennuksen suuntaisesti. Näiden rakennusten perustusten jäänteitä on vielä nähtävissä mäellä.

Kotiseututalon perustusvaiheessa 1987 laati kohteen kunnostusohjeet aluearkkitehti Anna Louekari. Päärakennuksen pärekatto uusittiin 2005-2006.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

FM Maisa Lukkari, Pohjois-Pohjanmaan museo. Pohjois-Pohjanmaan paikallismuseoiden inventointi 2006.

Oulaisten kaupungin lausunto Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavan luonnoksesta 20.4.2015. Kaupunginhallitus § 138.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Laulumaan koulu**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-403-4-30
kylä/k.osa: Petäjäskoski
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: valmistunut 1948
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Laulumaan koulu sijaitsee hieman syrjässä päätiestä Petäjäskosken kyläkeskuksen pohjoispuolella. Vuonna 1948 valmistunut hirsinen rakennus on Maatalous- ja Kunnallisten rakennusten piirustustoimisto J. Karvosen piirtämä.

Rakennuksen kaksi siipeä muodostavat puolittaisen sisäpihan, josta on kolme eri sisäänkäyntiä rakennukseen. Neljäs sisäänkäynti sijaitsee rakennuksen toisessa päädyssä. Rakennuksessa on tiilipäällysteinen satulakatto. Runko on pystylaudoitettu ja ikkunat ovat sekä kuusi- että yhdeksänruutuisia. Perusta on porakiveä.

Kohteeseen kuuluu myös kolme piharakennusta: oppilaiden entisenä käymälänä ja varastona toiminut rakennus, vanha sauna, sekä koristeellisin kuistipylväin vartustettu vanha kellari.

arviointi:

MRKY2015: R,I

kohteen nimi: **Myllylä**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-403-3-85
kylä/k.osa: Petäjäskoski
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Myllylä on 1800-luvun lopussa rakennettu maalaistalo peltoaukean keskellä.

Hirsirakennus on keskiosastaan vaakalaudoitettu, ala- ja yläosastaan peiterimalaudoitettu. Värinä on punamulta ja valkoinen mm. ikkunanpuitteissa ja nurkkalaudoissa. Talossa on huopapäälysteinen satulakatto, jonka alla on vanha pärevuoraus. Räystäät ovat taidokkaasti veistetyt. Talossa oli alun perin multapenkki, joka on korvattu vuosien 1995-2001 aikana tehdyissä remonteissa täytepohjalla.

Pihassa on toisen maailmansodan jälkeen rakennettu navetta, joka toimii nykyisin pajana.

historia:

Myllylä on lohkottu kantatila Kastarista omaksi tilakseen 1820-luvulla. Tämän jälkeen tila on menetetty, mutta 1890-luvulla se on palautunut Myllylöiden haltuun.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

"Vanhat rakennukset Ylivieskan seutukunnassa" -inventointiprojekti.

kohteen nimi: **Ahonperän koulu**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-404-31-7
kylä/k.osa: Piipsjärvi
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: rakennettu 1939
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tyypillinen 1930-luvun pystylaudoitettu hirsinen koulurakennus. Rakennuksessa on peltipäälysteinen harjakatto ja kahdeksanruutuiset ikkunat. Perustus on betonia.

Rakennuksen takapuolelle on rakennettu 2000-luvulla uusi katettu sisäänkäynti. Kohde sijaitsee pienen lammen, Myllymontun rannalla. Koulutoiminta on päättynyt vuonna 1969, jonka jälkeen rakennus on toiminut seurakunnan leirikeskuksena.

Pihapiiriin kuuluu myös majoitustiloiksi rakennettu rivitalo, vanha talli-käymälä, sekä uusi 2000-luvulla rakennettu rakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Harri Turunen: Opintieillä Oulaisissa, Pyhäjokiseudun kirjapaino Oy, Oulainen 1986

kohteen nimi: **Honkarannan koulu**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-404-22-27

kylä/k.osa: Piipsijärvi

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: rakennettu 1931

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Piipsijärven viljelymaisemaan kuuluvalla Aholanmäellä sijaitseva, paikallisen rakennusyhtiö Hintsala & Kallion rakentama koulurakennus on valmistunut vuonna 1931.

Rakennuksessa on peltipäällysteinen harjakatto. Sen yläkerta on pystylaudoitettu ja alakerta vaakalaudoitettu. Alakerran ikkunat ovat kuusiruutuisia ja yläkerran mielenkiintoisena yksityiskohtana ovat julkisivun puoleiset kaarevat ikkunat. Rakennuksessa on kolme sisäänkäyntiä: kaksi julkisivun puolella ja yksi rakennuksen itäpäädyssä. Perustus on porakiveä.

Kohteeseen kuuluu myös ilmeisesti varastona ja oppilaiden käymälänä aikoinaan toiminut pystylaudoitettu 2 kerroksinen piharakennus. Piharakennuksen toisessa kerroksessa on päärakennuksen tapaan käytetty kaarevia ikkunoita. Myös rakennuksen kaksiovisen sisäänkäynnin yläpuolella on käytetty kaarevaa yläpuuta.

historia:

Koska rakennus on rakennettu pahimpina pulavuosien 1931, ei rakennuttajaksi valittu tarjouskilpailun voittajaa, vaan urakka haluttiin myöntää 2000 markkaa kalliimman tarjouksen tehneelle paikalliselle urakoitsijalle.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Harri Turunen. Opintieillä Oulaisissa. Pyhäjokilaakson Kirjapaino Oy, Oulainen 1986

kohteen nimi: **Iso-Mattila**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-404-8-49

kylä/k.osa: Piipsijärvi

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1809-1863

ajoitusselite: kellarin hirressä vuosiluku 1830

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Iso-Mattila on perinteinen, 1800-luvun alussa rakennettu talonpoikaisrakennus ja se on osa Piipsijärven viljelysmaisema -aluekokonaisuutta.

Rakennuksessa on ollut pärevuoraus ja tuohikatto, jonka päälle on myöhemmin pantu huopa. Seinien päre on korvattu vaakalaudoituksella. Taloon on tehty uusi vaakaponttilaudoitus noin kymmenen vuotta sitten.

Talon on perustettu multapenkille, ja siinä on alun perin ollut kaksi kuistia, joista toinen on purettu pois. Iso-Mattilassa on kaunis räystäsprofiili ja melko matala satulakatto. Talon tuvan koko on 8,15 x 8,15 m². Ikkunat ovat kahdeksanruutuisia. Samassa pihassa on uusi omakotitalo.

historia:

Iso-Mattilan talo on ollut Piipsijärven ensimmäisiä tiloja. Tilan on perustanut Matti Pekanpoika vuonna 1602. Kantatilasta on sittemmin lohkottu useita taloja, esim. Sippola. Kohteen ikää ei varmuudella tiedetä, mutta pihapiirissä on ollut uudempi 1827 rakennettu toinen asuinrakennus.

arviointi:

MRKY2015: R, H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

"Vanhat rakennukset Ylivieskan seutukunnassa" -Inventointiprojekti, 2005

kohteen nimi: **Keskitalo ja Kiviranta**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-404-7-65

kylä/k.osa: Piipsjärvi

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1800-luvun loppu

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Samassa pihapiirissä sijaitsevat kaksi asuinrakennusta 1800-luvun lopulta.

Keskitalo, jonka ikkunat on muutettu 1950-luvulla moderneiksi, on rakennettu vuonna 1889. Se on kaksikerroksinen punamullalla maalattu vaakalaudoitettu hirsitalo. Siinä on valkoiset nurkkalaudat ja ikkunanpielet sekä tiilinen satulakatto. Pihapiiriin kuuluu useita hirsisiä talousrakennuksia.

Kiviranta on rakennettu 1800-luvun lopulla. Se on vuorattu vaakalaudoituksella ja maalattu vaaleanvihreäksi. Päädyissä on valkoinen koristelauditus. Myös siihen on vaihdettu ikkunat 1950-luvulla. Talossa on tiilinen satulakatto. Kuistin alaosa on kuusikulmainen ja yläosa nelikulmainen. Pihapiiriin kuuluu muutama varastorakennus.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kilpuan asema**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-404-13-35
kylä/k.osa: Piipsjärvi
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: valmistunut 1886
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pysäkin tyyppipiirustuksen mukaan 1884-86 rakennettu asema. Rakennusta on hieman laajennettu, mutta ulkoasu on muuten säilynyt alkuperäisenä. Sisäosat on uusittu. Asema-alueella puisto, makasiinirakennuksia sekä hieno mansardikattoinen tiilikellari.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Matkaselkä**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-404-32-14
kylä/k.osa: Piipsjärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Matkaselkä sijaitsee rauhallisella paikalla Lumimetsässä, metsikön keskellä avautuvalla peltoaukealla. Pihapiirin muodostaa talouskeskus, jossa on aittoja, sauna sekä vanha asuinrakennus, johon on tehty kotimuseo.

Näyttävin rakennus on 1800-luvun lopulla luonnonkiviperustalle rakennettu päärakennus. Rakennuksessa on huopapäälysteinen satulakatto ja alkuperäisessä kunnossa olevat punamullalla maalatut runkohirret ovat näkyvillä.

Pihapiirissä on myös muutama 1800-luvulta peräisin olevan aitta ja 1900-luvun alusta peräisin olevia talousrakennuksia: mm. savusauna.

Nykyinen päärakennus on 1950-luvulta.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Sippola**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-404-8-137
kylä/k.osa: Piipsjärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun loppu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sippola sijaitsee Piipsjärven välittömässä läheisyydessä ja on osa Piipsjärven viljelysmaisema -aluekokonaisuutta. Rakennus on myös osa Oulaisten kouluhistoriaa, sillä siinä on aikoinaan pidetty kiertokoulua.

Sippola on hirsirunkoinen keskiosastaan vaakalaudoitettu ja muuten pystyлаudoitettu punamullalla maalattu talo, jossa on koristeelliset klassistiset ikkunanvuorilistat. Perusta on ladottu luonnonkivistä. Talossa on moderni tiilipäällysteinen satulakatto. Kauniina yksityiskohtana kohteessa on kuistin yläpuolella oleva viisikulmainen ikkuna.

Pihapiiriin kuuluu myös muutamia piharakennuksia sekä 1970-luvulla toiminnasta poistettu navetta aittarakennuksineen. Taloa on uusittu 2000-luvulla useaan otteeseen.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

"Vanhat rakennukset Ylivieskan seutukunnassa" -inventointiprojekti, 2005

kohteen nimi: **Turulan koulu**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-404-3-4
kylä/k.osa: Piipsjärvi
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1921
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Turulan koulu sijaitsee Piipsjärven Pohjois-päädyssä ja se on osa Piipsjärven viljelysmaisema -aluekokonaisuutta.

Vuonna 1921 rakennettu kaksikerroksinen, kansallisromanttisia tyylipiirteitä omaava kyläkoulu on yksi Oulaisten vanhimmista koulurakennuksista. Hirsirunkoisessa rakennuksessa on erikoinen tiilinen satulakatto, jonka molemmissa päissä on matalammat poikittaispäädyt. Kohde on ympärivuotisessa käytössä.

Pihapiiriin kuulu myös moderni sauna sekä oppilaiden entinen käymälä, joka on kunnostettu autotalliksi ja verstaaksi

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ukonmurto**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-404-52-0
kylä/k.osa: Piipsjärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Päärakennus rakennettu 1913 ja vanha puoli 1860-luvulla
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen valtion torppa, joka sijaitsee rauhallisella paikalla Oulaisten kaakkoiskulmassa, Vihannin ja Haapaveden rajalla, Hirvinevan luonnonpuiston välittömässä läheisyydessä.

Pihapiiriin kuuluu vuonna 1913 rakennettu, vielä asuinkäytössä oleva päärakennus, 1860-luvulla rakennettu asumaton asuinrakennus ja vanha puoji. Hieman kauempana pihapiiristä on lisäksi useita talousrakennuksia, kuten vanha paja ja 1920-luvulla rakennettu navetta.

Päärakennus on maalaamaton, auringon tyylikkäästi tummentama hirsitalo, jonka kauniisti koristellut ikkunan puitteet on maalattu valkoisiksi, katolla on vellikello. Perustana on betonia ja katto peltipäällysteinen satulakatto.

Vanhan puolen mielenkiintoisena yksityiskohtana ovat taidokkaasti laudoitettu ulko-ovi ja klassistiset ikkunan puitteet. Perusta on rossipohjainen. Sekä vanhan puolen, että puojin ovissa ja ikkunankarmeissa on hillityn keltainen maali.

historia:

Nimi Ukonmurto liittyy paikalla olleeseen tervahautaa, jota varten "ukot ovat murtaneet" tervaskantoja.

Koska Ukonmurto on ollut entinen valtiotorppa, on ensimmäinen torppari saanut rakentaa rakennuksen isoista tuulenskaadoista. Tästä syystä vanha rakennus on ollut aikanaan keskimääräistä torppaa isompi.

Historiallisena kuriositeettina voidaan mainita, että Ukonmurrossa on valmistettu aikanaan suksia tsaarin armeijalle. tästä muistona yhdessä kohteen piharakennuksista säilytetään vielä suksentekopenkkiä.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Tuula Ukonmurren haastattelu 2.7.2014

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jaakola**

kunta: Oulainen

kiinteistötunnus: 563-5-14-4

kylä/k.osa: Tohola

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: Ensimmäiset hirret on tuotu 1800-luvun lopulla. Taloa on jatkettu 1920-luvulla

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulaisten keskustassa säilynyt maalaistalon pihapiiri, johon kuuluu punainen asuinrakennus, iso betonitiilinen navetta ja puojirakennus. Rakennus sijaitsee Kaarikadun ja Koulutien välissä muodostaen suljetun sisäpihan. Ainoastaan navetta on näkyvässä Kaarikadun suuntaan. Aivan Jaakolan vieressä on suojeltu nuorisoseurantalo Soihtula, jonka kanssa Jaakola muodostaa kiinteän kokonaisuuden.

Asuinrakennuksen hirret on siirretty joen toiselta puolelta Eskopäältä. Jaakolaa on 1920-luvulla jatkettu, mistä johtuu sen epätavallisen pitkä muoto. Kuistit ovat 1900-luvun alkupuolelta. Rakennuksessa olleessa kylmässä kamarissa on ollut meijeri, joka on 1960-luvulla muutettu pesu- ja saunatiloiksi.

Ikkunat ovat alkuperäiset ja ne ovat kuusi ja yhdeksänruutuisia. Rakennuksessa on satulakatto, joka on tiilipäälysteinen. Tiilien alla on pärelauditus. Rakennus on hirsirunkoinen ja se on pystylaudoitettu.

Tupatilaa, jossa on kolmilappeinen sisäkato, on kunnostettu 1900-luvulla. Talossa on ollut kolmekymmentä vuotta hellakeskuslämmitys, jota korvaa vuoden 2001 joulukuksi valmistunut puukeskuslämmityskattila. Kattila on sijoitettu rakennuksen päähän tehtyyn laajennusosaan.

Myös pihapiirissä oleva poikkilaudoitettu hirsinen puoji on hyvin säilynyt.

Pihapiirin komea kaksikerroksinen navetta on sementtibetonien. Navetan kaarikadunpuoleisessa päädyssä on hieno puoliympyrän muotoinen ikkuna holvauksineen.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Liisa Jaakolan haastattelu

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

"Ylivieskan seutukunnan vanhat rakennukset" -inventointiprojekti 2005

kohteen nimi: **Penttilä**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-5-14-14
kylä/k.osa: Tohola
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1915-1916
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Penttilä sijaitsee Oulaistenkadun varrella Väinölää vastapäätä. Rakennus on Oulaisten ensimmäinen opettajan Juho Kustaa Oksan itselleen vuosina 1915-16 rakennuttama asuintalo ja sillä on tärkeä merkitys Oulaisten kouluhistoriassa.

Rakennuksessa on havaittavissa vuosisadan alun tyyliyrkimyksiä. Julkisivut on ruudutettu erikoisesti muusta väristä poikkeavilla laudoilla. Katolla on puolittain aumakattoinen frontoni. Takapuolella on iso lasiveranta, jossa on kolme sisäänkäyntiä, ja sen katolla parveke. Talo on edelleen asuttu ja hyväkuntoinen. Pihassa on varasto- ja tallirakennus sekä sauna, jotka on tehty samalla tyylillä.

Oulaisten kaupunki on kunnostanut Penttilän koko kansan kulttuuritilaksi vuosina 2014-2015.

historia:

Penttilän sisätilat ja julkisivu on kunnostettu perinteisiä arvoja kunnioittaen vuosina 2014-2015. Uusi käyttötarkoitus on koko kansan kulttuuritila.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Oulaisten kaupungin lausunto Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavan luonnoksesta 20.4.2015. Kaupunginhallitus § 138.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Rahkola**
kunta: Oulainen
kiinteistötunnus: 563-5-15-1
kylä/k.osa: Tohola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1882
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rahkola on vuonna 1882 rakennettu maatilan päärakennus, joka sijaitsee Toholan kaupunginosan omakotitaloalueella. Kohde on yksi harvoista jäljelläolevista maatalousrakennuksista Oulaisten keskustan tuntumassa.

Rakennus on valkoinen alaosastaan vaakalaudoitettu ja yläosastaan lomalaudoitettu rakennus, jonka räystäät on koristeltu sahanlaitakuviin. Kuisti on leveämpi yläosastaan ja siinä on kaunis viisikulmainen ikkuna. Kohteessa on vihreä peltipäälysteinen satulakatto. Perusta on porakiveä.

historia:

Rahkolan tila on jaettu Jaakolasta eli Takalon tilasta.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.